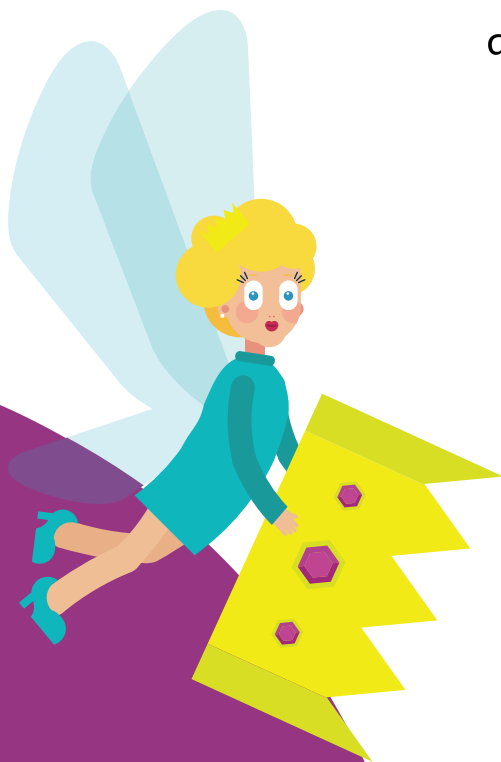

Katarina Breber
Iva Nemeč
Maša Rimac Jurinović
Ines Škuflić-Horvat

IGROM DO (SPO)RAZUMIJEVANJA

Izbor oglednih primjera
dramskopedagoških radionica
u nastavi hrvatskoga jezika

TEATAR
TIRENA

Katarina Breber, Iva Nemeč,
Maša Rimac Jurinović i Ines Škuflić-Horvat

IGROM DO (SPO)RAZUMIJEVANJA

**Izbor oglednih primjera dramskopedagoških radionica u
nastavi hrvatskoga jezika**

Zagreb, 2020.

Izdavač

Teatar *Tirena*

Urednica

Maša Rimac Jurinović

Recenzentice

Snježana Čubrilo

Diana Greblički-Miculinić

Lektorica

Senka Sušac

Grafičko-likovno oblikovanje

Rok Roudi

Tisak

TISKARA ZELINA d.d.

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001057529.

ISBN

978-953-58304-1-2

Priručnik *Igrom do (spo)razumijevanja* financiran je sredstvima dobivenim u okviru Erasmus+ projekta *Let's Communicate!*

Koordinatorica projekta za Teatar *Tirena*: Maja Sviben

Potpora Europske komisije proizvodnji ove publikacije ne predstavlja potporu sadržaju koji odražava samo stavove autora i Komisija ne može biti odgovorna za uporabu sadržanih informacija.

Sadržaj:

1. Uvod 5

2. Kako se služiti priručnikom? 6

3. Dramskopedagoške radionice u nastavi hrvatskoga jezika (prema tematskim cjelinama) 9

- Komunikacija i komunikacijski bonton 10
- Jezične vještine – govorim, slušam, čitam i pišem (narodna: Mala vila) 17
- Tekst 32
- Vrste tekstova 37
- Opisivanje, vrsta i sklonidba pridjeva 43
- Komparacija pridjeva 49
- Glagoli – izricanje prošlosti, budućnosti i sadašnjosti 53
- Rječnik, hrvatski jezik, jezik i društvo 57
- Pripovijedanje, prepričavanje i stvaralačko prepričavanje (Oscar Wilde: Sebični div) 61
- Imenice 78
- Sklonidba imenica 83

4. Prijedlog dramskih tehnike za vrednovanje, samovrednovanje i vršnjačko vrednovanje rada 86

5. Popis literature 88

6. Prijedlog dramskopedagoške literature (za artikulaciju nastave) 88

Priručnik *Igrom do (spo)razumijevanja* rezultat je projekta *Let's communicate* koji je u sklopu Erasmus+ programa vodilo Društvo ustvarjalcev *Taka Tuka* iz Slovenije. Partneri su u projektu Teatar *Tirena* iz Hrvatske i Moradokmai Theatre Community & Homeschool s Tajlanda. Projekt je nudio višestruke izazove:

- Kako se sporazumjeti s onime s kime ti nijedan jezik nije zajednički?
- Kako se sporazumjeti s djecom koja ne čuju, a ne znaš znakovni jezik?

No, mogućnost upoznavanja tako daleke i različite kulture bila je dovoljna motivacija za odluku *Let's communicate!* Uostalom, nešto nam je bilo zajedničko – ljubav prema kazalištu i igri.

I krenuli smo. Susreti u Zagrebu, Bangkoku i Ljubljani započinjali su dvostrukim i trostrukim prijevodima: radionice su vođene na engleskome jeziku, koji se prevodio istodobno na slovenski i tajlandski, a zatim i na znakovne jezike. No, kako je vrijeme odmicalo, tako su se sve češće poruke prenosile očima, gestama, tijelom i osmijehom. I razumjeli smo se.

Učili smo slušati, čuti i razumjeti. Dramska igra bila je naš put k razumijevanju. Dogodilo se mnogo čarobnih trenutaka, no najdivniji je bio kad su slovenska djeca pjevala karaoke znakovnim jezikom. Za nas koji čujemo projicirala se glazba s prijevodom na slovenskom jeziku. Kad je počeo refren, i tajlandska su ga djeca zapjevala zajedno sa slovenskom – znakovnim jezikom srca.

Biti učitelj na Tajlandu posebna je čast. Djeca su s veseljem sudjelovala u radionicama, a posljednjega dana boravka smjestili su nas na svečana mjesta, izveli za nas prekrasnu plesnu točku i zahvalili nam na naučenome. Njihova iskrena hvala, koja je tako rijetko upućena nama učiteljima u Hrvatskoj, bila nam je divna nagrada. Osjećali smo se ponosno, korisno i važno.

I opet se prisjetili da je učitelj onaj tko znanje želi dijeliti – stoga, igrajte se s nama...

Kako se služiti priručnikom?

2

Priručnik koji upravo listate namijenjen je svima koji su zainteresirani za dramskopedagoški rad, neovisno o dramskome iskustvu. Vjerujemo da naše radionice mogu biti podjednako zanimljive i učiteljima/nastavnicima stranih jezika iako smo, prateći udžbenik *Hrvatski za pet* (Profil Klett) Ele Družijanić-Hajdarević, Diane Greblički-Miculinić, Krunoslava Matoševića i Zrinke Romić, strukturirale ogledne primjere dramskopedagoških radionica u nastavi hrvatskoga jezika. Imajući na umu široku paletu mogućih korisnika, pokušale smo savjetima i napomenama omogućiti i dramskopedagoškim *novajlijama* da se lakše odvaže, krenu i snađu u provođenju dramskih radionica. Iskusnijim dramskim pedagogima željele smo ponuditi materijal koji će im biti zanimljiv, izazovan i poticajan za nadogradnju.

U ovome priručniku oslanjamo se na terminološko usustavljanje koje su ponudile Iva Gruić i suradnice¹. Područje je kojim se bavimo interdisciplinarno i razvija svoju posebnu metodiku. U okviru dramskoga odgoja razlikujemo tri velika područja: dramsku kulturu, dramsko stvaralaštvo i dramsko izražavanje. Upravo se područjem dramskoga izražavanja bavimo u radionicama ponuđenim *Priručnikom* jer su tehnike koje primjenjujemo i metode kojima se koristimo usmjerene na razvojne, izražajne, samospoznajne i obrazovne ishode.

Popisani ishodi nalaze se u tablicama ispod svakoga naslova tematske cjeline. Dramske aktivnosti potiču učenika na istodobno korištenje različitih osobnih sposobnosti, znanja i vještina radi ostvarivanja određenih zadataka i ciljeva. Detaljno su promišljane i oblikovane te usmjerene jasnim ciljevima, ali nisu doslovno ni u potpunosti podređene ishodima nastavnih predmeta i međupredmetnih tema. U tome i jest njihova vrijednost. Ishodi predstavljeni na početku svake cjeline samo su jedna od mogućih kombinacija ishoda koji se ostvaruju opisanim dramskim aktivnostima. Navedeni su sidrišni i neki od razrađenih

¹ Gruić, Iva; Vignjević, Jelena i Rimac Jurinović, Maša. 2018. Kazališna/dramska umjetnost u odgojno obrazovnom procesu – prijedlog klasifikacije i pojmovnika. *Višejezičnost i višekulturalnost kao izazov u obrazovanju danas i sutra. Zbornik radova 11. Međunarodnoga balkanskog kongresa obrazovanja i znanosti* Budućnost obrazovanja i obrazovanje za budućnost. Ur. Petravić, Ana; Šenjug, Ana. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

ishoda, a svaki ih učitelj može mijenjati i kombinirati prema svojem tematskom planu. Ciljevi dramskih aktivnosti povezivi su unutarpredmetno (Hrvatski jezik), međupredmetno i s očekivanjima međupredmetnih tema.

Radionice imaju trodijelnu strukturu. U prvome dijelu **A** zagrijavamo (se) i motiviramo učenike za dramski rad. Katkad nudimo i nekoliko aktivnosti za zagrijavanje. Dakako, možete ih iskoristiti odmah ili jedan od prijedloga iskoristiti kasnije ako je u dramskopedagoškoj preporuci naznačeno da se cjelina obrađuje više nastavnih sati. U drugome dijelu **B** obrađujemo, ponavljamo ili usustavljujemo ranije stečena znanja primjenom dramske igre. Primijetit ćete da rijetko predlažemo tip nastavnoga sata. Iskustvo nam potvrđuje da se primjenom dramskih aktivnosti kvalitetno može obraditi novo gradivo, no također se uz puno radosti i smijeha naučeno gradivo može ponoviti i usustaviti. Izbor je Vaš. U trećem dijelu **C** uopćavamo, zaključujemo, usustavljujemo temu kojom smo se bavili te Vam predlažemo zadatke za (dramsku) domaću zadaću. Naša je ideja da se učenike upozna sa svim ponuđenim zadacima, od kojih oni biraju najizazovniji. Vjerujemo da će provjera domaće zadaće biti pravi mali festival stvaralaštva. Dodatak **D** su prilozi koji prate svaku nastavnu cjelinu odnosno radionicu.

Struktura je dramskopedagoških radionica fleksibilna i prilagodljiva dobi, iskustvu, brzini, uvježbanosti i znanju sudionika. Upravo zbog toga nismo postavljale vremenski okvir za pojedine aktivnosti. Neiskusnijim će učenicima trebati više vremena, učenicima naviklim na dramski rad puno manje... S obzirom na to da Vi najbolje poznajete svoje učenike, računamo na stvaralački suodnos i pozivamo Vas na igranje s ponuđenim strukturama. Primijenite samo jednu od ponuđenih dramskih aktivnosti ili dodajte, skratite ili produžite, razigrajte ih kako Vam drago... Mi nudimo prijedlog za nadogradnju, a ne recept.

Osim toga, nudimo poznate književnoumjetničke tekstove kao metodičke predloške, ali i predloške koji tek trebaju nastati upravo u Vašem razredu i koje zajedno s Vama autorski potpisuju Vaši učenici. Dramskopedagoški pristup nastavi omogućuje stvaralačku igru, suradničko učenje, razvijanje kritičkoga mišljenja i priliku da, nerijetko teško i apstraktno jezično gradivo, učenici bezbolno usvajaju na svojim, poznatim i životnim predlošcima. Dramskopedagoški pristup nastavi nudi i mnoštvo prilike za smijeh te stvara pozitivno ozračje koje je preduvjet za uspjeh.

A tko ne bi želio učiti ili poučavati u takvome ozračju...

Legenda:

Začini rad složenijim zadacima!
(Za one koji žele znati više :))

Pazi, oprez, meni se ovo već dogodilo!

Smjernice za vođenje razgovora

Prijedlog zadatka za domaću zadaću

3

**Dramskopedagoške
radionice u nastavi
hrvatskoga jezika
(prema tematskim cjelinama)**

TEMATSKA CJELINA: Komunikacija i komunikacijski bonton

Trajanje cjeline: dvosat

Ključni pojmovi: govornik, sugovornik, poruka, komunikacija (sporazumijevanje), jezična (verbalna) i nejezična (neverbalna) komunikacija

Dramske aktivnosti: pokvareni telefon, zajedničko definiranje pojma, jedan dan u životu, učitelj u ulozi, zamrznute slike, skup znanstvenika, prijenos maske lica i maske tijela

ISHODI

HRVATSKI JEZIK

A. 5. 1.	Učenik govori i razgovara u skladu s interesima, potrebama i iskustvom.
- razgovara radi razmjene informacija
- razgovijetno govori i točno intonira rečenice
A. 5. 2.	Učenik sluša tekst, izdvaja ključne riječi i objašnjava značenje teksta.
- prepoznaje slušanje usmjereno na razumijevanje cjelovitog sadržaja teksta
A. 5. 4.	Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta.

OSTALI NASTAVNI PREDMETI I MEĐUPREDMETNE TEME

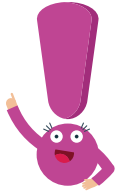
osr A. 2. 1.	Razvija sliku o sebi.
osr A. 2. 2.	Upravlja emocijama i ponašanjem.
osr A. 2. 3.	Razvija osobne potencijale.
osr B. 1. 2.	Razvija komunikacijske kompetencije.
osr B. 2. 4.	Suradnički uči i radi u timu.

A

1. Učenici i učitelj sjede u krug, a učitelj šapne jednostavnu rečenicu prvomu do sebe (igra **Pokvareni telefon**). Učenici šaptom prenose jedan drugom zadanu rečenicu (poruku). Posljednji učenik izgovara rečenicu naglas.

I/ILI

2. Učenici sjede ukруг. Učitelj zadaje pojam *komunikacija* ili *sporazumijevanje*, koji učenici jedan po jedan ukруг definiraju. Učenik koji je na redu dodaje novu riječ (npr. *Komunikacija ili sporazumijevanje...* učenik A: *je*; učenik B: *slanje*, učenik C: *poruke* itd.) Nakon što su učenici definirali pojam komunikacija, učitelj zadaje novi pojam *komunikacijski bonton*.

Ako imate mnogo učenika u razredu, podijelite ih u manje skupine i neka svaka skupina definira zadani pojam. Različite skupine mogu definirati, uz korekciju iskaza, i različite ključne pojmove (komunikacija, komunikacijski bonton, govornik, sugovornik, poruka...), pogotovo ako se radionica realizira na satu obrade novoga gradiva.

B

3. Učitelj učenicima zadaje zadatak za samostalan rad (**Jedan dan u životu**). Naglas izgovara vrijeme (npr. 5 sati, 6 sati, 6:30, 18 sati, 22 sata...), a učenici mimoski pokazuju što rade u to vrijeme. Važno se prije početka aktivnosti dogovoriti s učenicima je li riječ o radnome ili neradnome danu. Nakon završetka aktivnosti razgovaramo s učenicima:

- Tko je govornik, a tko sugovornik?
- Koje su odlike dobrog govornika?
- Koje se odlike dobrog sugovornika?
- Kako najčešće komuniciraš s osobama iz svoga okruženja (roditeljima, braćom i sestrama, prijateljima, poznanicima)?
- Koje su prednosti komunikacije putem društvenih mreža (mobitelima, računalima, pametnim satovima i sl.)?
- Koji su nedostaci takve komunikacije?
- Pokušaj se sjetiti i ispričati komični nesporazum koji ti se dogodio zbog pogrešnoga razumijevanja poruke.

Prije provođenja dramske aktivnosti učenicima treba dati uputu da svatko radi individualno, da ne gleda druge i da nastoji ostati ozbiljan.

4. Učenici rade u skupinama do četvero članova. Svaka skupina, pazeći da ostale ne vide sadržaj, izvlači iz šešira papir na kojemu pišu pojmovi/teme, primjerice *kazna, simpatija, iznenadni susret, nastava matematike, natjecanje, svađa, proslava rođendana, ogovaranje, dobitak na lotu, rastanak...* Zadatak je svake skupine osmisliti **zamrznutu sliku** u zadanome vremenu na dobivenu temu. Svaka skupina prikazuje jedna za drugom što je osmislila, a ostali uz vodstvo učitelja govore što vide.

Smjernice za vođenje razgovora:

- Što vidiš?
- Podsjeća li te prikaz na neku situaciju iz tvoga života?
- Koga vidiš?
- U kakvom su odnosu likovi?
- Po čemu to zaključuješ?
- Što možeš pročitati iz položaja tijela likova?
- Što možeš pročitati iz izraza na njihovim licima?
- Kako bi nazvao ovaj oblik komunikacije?
- Zašto je neverbalna komunikacija važna? Obrazloži.
- Kako se neverbalnom komunikacijom može utjecati na sadržaj poruke koja se prenosi? Objasni.

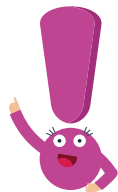
5. Učenici su podijeljeni u četiri skupine znanstvenika koji pripremaju izlaganje na 47. Svjetskom skupu znanstvenika koji proučavaju komunikaciju. Dvije skupine pripremaju znanstveni plakat s temom *dobra komunikacija*, a druge dvije skupine s temom *loša komunikacija*. Učenicima se mogu podijeliti papiri s predloškom mentalne mape (nastavni listić 1 i 2) ili predložak nacrtati na ploči. Treba im također napomenuti da se u ispunjavanju listića ne traži činjenično znanje, već da mogu zadatku pristupiti maštovito i stvaralački. Učenici izlažu plakate nakon obavljenoga zadatka.

Učitelj je u ulozi predsjednika Organizacijskoga odbora i moderira izlaganja. Ostali učenici, kolege znanstvenici, nakon završetka izlaganja mogu postavljati pitanja.

C

6. Prijenos maske lica i maske tijela

Učenici i učitelj stoje ukруг. Učitelj napravi grimasu i s pozom tijela okreće se prvom učeniku do sebe. Učenik preuzima (oponaša) grimasu i pozu te se okreće prema sljedećem učeniku. Tako grimasa i poza *putuju* ukруг dok ne stignu ponovno do učitelja. Nakon prvoga kruga netko drugi šalje svoju grimasu i pozu u novi krug. Cilj je vježbe što točnije prenijeti preuzetu grimasu.

Važno je učenicima osvijestiti važnost preciznoga prenošenja maske. Maska/poza, poput poruke, mora biti točno prenesena. Iako aktivnost donosi puno veselja i smijeha, važno je osvijestiti učenicima što se događa ako nismo usredotočeni na cilj zadatka.

Miš ili lav

Učenici stoje ukруг. Viknuvši *Lav!*, učitelj napravi masku lica i tijela poput strašnoga lava te sve poprati odgovarajućim glasanjem. Potom svi tijelom, licem i glasom *naprave* lava. Tada učitelj zada riječ *Miš!*, a ostali dočaraju tijelom, licem i glasom maloga sitnog miša. Učitelj naizmjenice, sve brže i brže, nekoliko puta može zadavati lav – miš, miš – lav... Igrajući se, učenici uočavaju razliku između velikoga i maloga, moćnoga i bespomoćnoga, a usput se razgibavaju i vesele.

7. Prijedlog zadataka za domaću zadaću:

- Osmisliti upitnik *Koliko si dobar u komunikaciji?*

Učenici individualno smišljaju pitanja kojima anonimno provjeravaju komunikacijske vještine svojih roditelja, braće i sestara, prijatelja ili poznanika. Na sljedećemu satu mogu komentirati odgovore svojih ispitanika.

- Učitelj svakom učeniku zada jednu rečenicu/poruku iz književnoga djela, reklamnoga letka, novina i sl. Učenik na sljedećemu satu prenosi tu rečenicu/poruku razredu na način na koji želi (npr. stripom, pantomimom, zamrznutom slikom, videouratkom i sl.).

- Napraviti u skupini plakat *Razredne upute za dobru komunikaciju*.

D

PRILOZI

- Nastavni listić 1

Dobra komunikacija

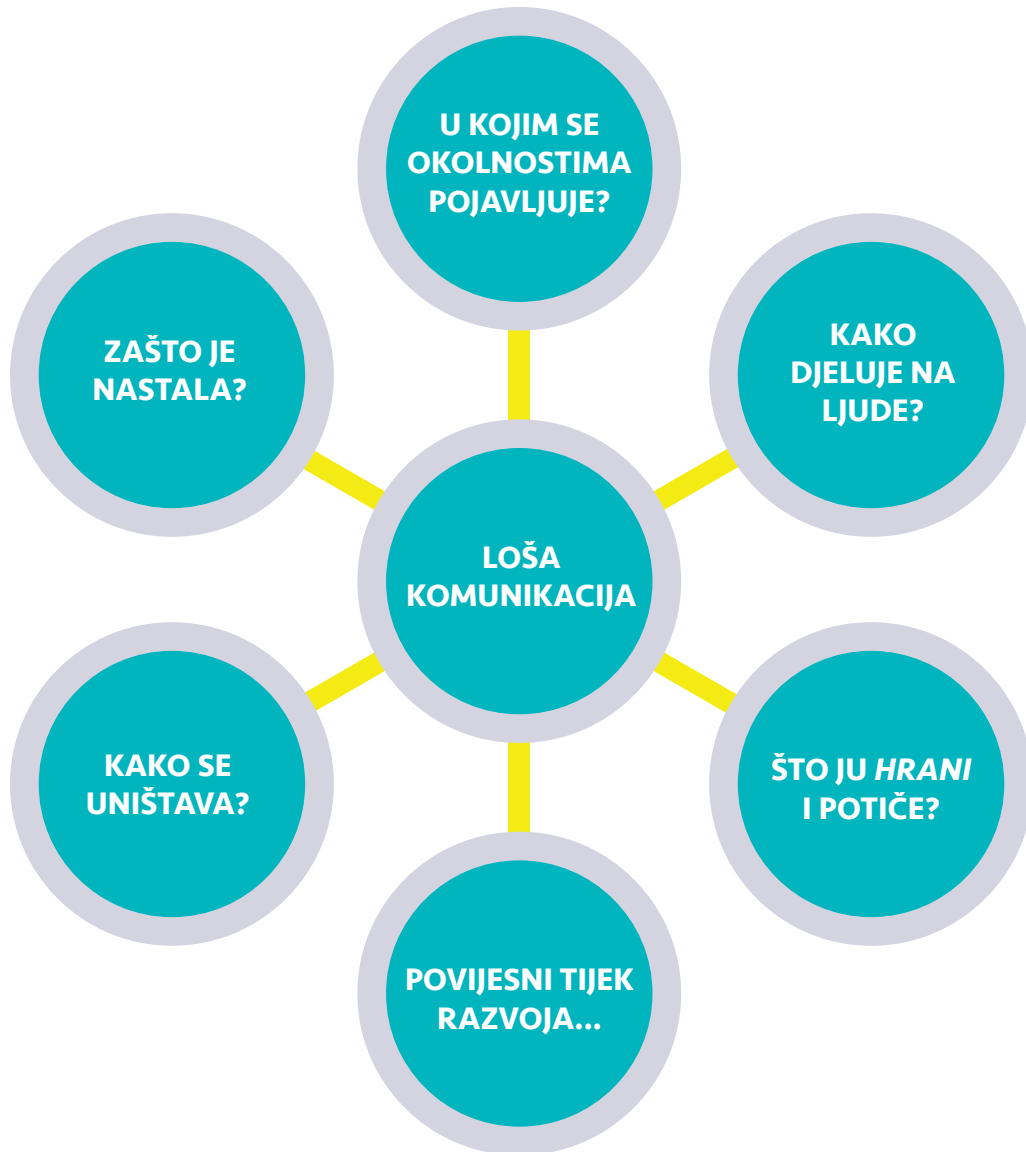
- Nastavni listić 2

Loša komunikacija

Nastavni listić 1 - Dobra komunikacija

Nastavni listić 2 - Loša komunikacija

TEMATSKA CJELINA: Jezične vještine (*Mala vila*, hrvatska narodna pripovijetka)

Trajanje cjeline: dva dvosata

Dramskopedagoška preporuka: Svakako neka učenici prije dramskopedagoških radionica pročitaju s razumijevanjem *Malu vilu* na zasebnome satu (nastavni listić 1) i odgovore na pet pitanja (obrnuta učionica).

Preporučujemo da dramsku aktivnost **vrste hodova** iskoristite kao motivaciju na početku drugoga dvosata ako ovu radionicu provodite dva dvosata koji ne slijede jedan za drugim.

Ključni pojmovi: stvaralačko prepričavanje s promjenom gledišta, govorenje, čitanje, pisanje, slušanje

Dramske aktivnosti: pozdravljanje, vrste hodova, priča ukrug (dvije inačice), igranje uloga, improvizacija, suprotstavljene misli, figura na zidu, jedan dan u životu lika, vrući stolac, multipliciranje lika i zamrznuta slika/prizor, unutarnji monolog, okviri udaljenosti, stranica dnevnika

ISHODI

HRVATSKI JEZIK

- A. 5. 1. Učenik govori i razgovara u skladu s interesima, potrebama i iskustvom.
- pripovijeda kronološki nižući događaje
 - prepoznaje različite svrhe govorenja: osobna i javna
- A. 5. 2. Učenik sluša tekst, izdvaja ključne riječi i objašnjava značenje teksta.
- prepoznaje slušanje usmjereno na razumijevanje cjelovitog sadržaja teksta
- A. 5. 3. Učenik čita tekst, izdvaja ključne riječi i objašnjava značenje teksta.
- izdvaja ključne riječi i piše kratke bilješke
 - prepričava tekst služeći se bilješkama
 - objašnjava nepoznate riječi na temelju vođenoga razgovora i zaključivanja iz konteksta odabrati prema cilju
- A. 5. 4. Učenik piše pripovjedne tekstove trodjelne strukture u skladu s temom.
- pripovijeda kronološki nižući događaje povezujući rečenice tako da sljedeća proizlazi iz prethodne
 - utvrđuje temu: čita i istražuje o temi u različitim izvorima, povezuje temu sa stečenim znanjem i iskustvom
 - piše bilješke o temi: u natuknicama navodi podteme razrađujući temu
- B. 5. 1. Učenik obrazlaže doživljaj književnoga teksta, objašnjava uočene ideje povezujući tekst sa svijetom oko sebe.
- razvija sposobnost fantazijskoga mišljenja
 - prepoznaje glavne ideje i problematiku književnoga teksta i povezuje ih sa stvarnošću
- B. 5. 4. Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta.
- oblikuje uratke u kojima dolazi do izražaja kreativnost, originalnost i stvaralačko mišljenje na temelju jezičnih vještina, aktivnoga rječnika i stečenoga znanja

OSTALI NASTAVNI PREDMETI I MEĐUPREDMETNE TEME

ostali predmeti	Glazbena kultura, Likovna kultura, Tjelesna i zdravstvena kultura
osr A. 2. 2.	Upravlja emocijama i ponašanjem.
osr A. 2. 3.	Razvija osobne potencijale.
osr B. 2. 1.	Opisuje i uvažava potrebe i osjećaje drugih.
osr B. 2. 2.	Razvija komunikacijske kompetencije.
osr B. 2. 4.	Suradnički uči i radi u timu.
ikt A. 2. 1.	Učenik prema savjetu odabire odgovarajuću digitalnu tehnologiju za obavljanje zadatka.

PRVI DVOSAT

A

0. **Provjera razumijevanja pročitanoa teksta** (nastavni listić 1)

1. **Pozdravljanje**

Svi učenici hodaju prostorom i pozdravljaju se rukovanjem. Kad se nekomu pruži dlan, ne smije ga se ispustiti dok ne naiđe sljedeća osoba kojoj se pruža dlan. Nitko ne smije biti sam, dakle u svakome trenutku svatko treba nekoga držati za ruku.

I/ILI

2. **Vrste hodova**

Učitelj zadaje način na koji učenici hodaju prostorom, npr. kao da su (ne)sretni, jako lijepi, zaljubljeni, neprimjetni, poput kraljeva i kraljica i sl. ili kao da se osjećaju veličanstveno, kao da nitko na njih ne obraća pažnju, kao da žele svoju sreću podijeliti sa cijelim svijetom i sl.

B

3. **Priča ukrug**

Učenici sjede ukrug i prepričavaju pripovijetku *Mala vila*. Prvi mora započeti, a posljednji završiti priču. Dobro je učenicima napomenuti da pokušaju *odmjeriti* koliko će tko ispričati kako bi ostalo dovoljno, ali ne i previše, za sve koji će na red doći poslije njih. Svakako treba napomenuti da je u redu ako ne uspiju u prvome zajedničkom prepričavanju svi zajedno, u istoj mjeri, prepričati *Malu vilu*. Ovom dramskom aktivnošću učenici vježbaju aktivno i pažljivo slušati druge, sažimati tekst i javno govoriti.

Priča ukrug s promjenom gledišta

Tehnika se jednako izvodi, samo što se sada govori iz gledišta jednoga od likova (kraljevića, vile i dr.).

4. Igranje uloga – unaprijed pripremljena improvizacija

Učenike dijelimo u skupine do četiri člana. Prema smjernicama za improvizaciju, kraljević kaže roditeljima da se zaljubio i da će se vjenčati s Malom vilom. Međutim, roditelji zbog nečega nisu zadovoljni njegovim izborom (zbog podrijetla, siromaštva, čarobnih moći i sl.). Učenici sami biraju uloge koje će igrati.

Učenici mogu ući u ulogu likova koji u izvornoj pripovijetki ne postoje. Mogu igrati osobe (dvorjane ili služinčad...), nestvarne likove poput stvari (veliki sat, portret preminulih predaka...) ili pojave (vjetar...).

5. Suprotstavljene misli

Učenik u ulozi kraljevića sjedi na stolcu. S njegove lijeve strane stoji učenik u ulozi anđela, a s druge strane učenik u ulozi vražića. Kraljević mora odlučiti hoće li poslušati roditelje ili svoje srce, a anđeo i vražićak mu savjetuju što da učini. Kada je spreman, učenik u ulozi kraljevića ustaje i glasno izgovara svoju odluku.

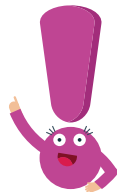
Važno je napomenuti učenicima da ne moraju slijediti literarni predložak, već svoju odluku mogu temeljiti na uvjerljivosti argumenata anđela odnosno vražićka.

6. Figura na zidu

Učenici u skupinama promišljaju o likovima iz pripovijetke. Polože na pod papir na koji jedan od učenika legne, a ostali ga ocrtavaju markerom. Njegova silueta postaje silueta lika (kraljevića, male vile, crvenokose djevojke i sl.). Učenici razmjenjuju dojmove o likovima i njihove osobine upisuju unutar ili izvan siluete (unutarnja i vanjska karakterizacija lika).

Napomenite učenicima da zajedno odluče kamo točno upisuju određenu osobinu na silueti. Primjerice, ako je kraljević zaljubljive prirode, hoće li tu osobinu upisati *u glavu* ili *u srce*?

Tehnika **figura na zidu** može se provoditi i tako da se učenicima podijele papiri (A4 formata) sa siluetama (prilog 2). Tada to može biti zadatak za domaću zadaću nakon prvoga dvosata.

DRUGI DVOSAT

7. **Jedan dan u životu lika**

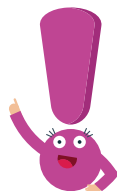
Učenici mimski pokazuju dan u životu odabranoga lika (vile, kraljevića, dvorjana i sl.) Učitelj naglas izgovara doba dana (5 sati, 6 sati, 17 sati, 23 sata...), a učenici mimski prikazuju što likovi koje utjelovljuju u to doba dana rade.

Aktivnost se može provoditi uz glazbu.

8. **Vrući stolac**

Učenik u ulozi kraljevića sjeda na vrući stolac nakon što je odabrao crvenokosu djevojku. Ostali učenici u skupnoj ulozi (male vile, majke...) ispituju kraljevića.

Učenicima treba dati uputu da pažljivo slušaju što ostali ispituju kako se pitanja ne bi ponavljala. Budući da učenici ispituju iz uloge lika, tijekom ispitivanja valja uskladiti način govora s karakterom lika kojega su u ranijim vježbama zajedno osmislili.

9. **Multiplikiranje lika**

Aktivnost se provodi u parovima. Svaki par istodobno igra iste likove. Jedan učenik igra kraljevića, a drugi crvenokosu djevojku koju tjera s dvora. Potom u paru improviziraju razgovor između male vile i njezine majke nakon što se vila vratila u vilinski svijet.

10. a) **Zamrznuta slika**

Učenici su podijeljeni u skupine do četiri učenika koje zamrznutom slikom prikazuju ključan trenutak u priči.

Smjernice za vođenje razgovora:

- Koga i što vidiš?
- Na koju bi te situaciju iz tvoga života mogao ovaj prizor podsjetiti?
- U kakvom su odnosu likovi?
- Po čemu to zaključuješ?
- Što možeš *pročitati* iz položaja tijela likova?
- Što možeš *pročitati* iz izraza na njihovim licima?

Važno je učenicima napomenuti da obrate pozornost na izražaj lica i položaj tijela u prostoru, odnosno na odnose među likovima (stoji li lik ili je skvrčen na podu, stoji li iznad koga drugoga, sjedi li dok svi okolo stoje i sl.).

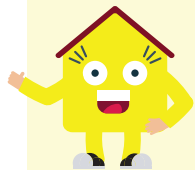
10. b) Učitelj jednome od učenika/likova stavlja ruku na rame. Učenik kojega je dotaknuo *iz lika* započinje svoj **unutarnji monolog**. Ovom aktivnošću učenike dovodimo u situaciju u kojoj trebaju govoriti javno, no zaštićeni su ulogom koju igraju. Određuju sami koliko će govoriti, stoga i učenici koji imaju poteškoća s javnim nastupom mogu lako izvršiti zadatak.
10. c) Učenici iz **zamrznutoga prizora** na učiteljev znak kreću u **improvizaciju**. Ova se vrsta improvizacije razlikuje od unaprijed pripremljene improvizacije jer učenici nemaju vremena za dogovor i isprobavanje improvizacije, već poslije dogovorenoga znaka (pljesak ili uzvik *Kreni!*) odmah kreću u akciju.
10. d) Učenici naprave dvije **zamrznute slike**, kojima pokazuju što se najbolje i što se najgore moglo dogoditi. Usporenim kretanjem nekoliko puta prelaze iz najgore u najbolju sliku tako da se usporavanjem može uočiti slijed događaja. Bitno je da posljednja slika prikaže što se najbolje moglo dogoditi.

11. Učenici rade u paru. Učenik A je u ulozi roditelja, a učenik B u ulozi djeteta. **Improviziraju** razgovor o situaciji u kojoj se dijete osjećalo *manjim od makova zrna* odnosno poniženo te tako aktualiziraju i osuvremenjuju priču. Kasnije učenici zamjenjuju uloge.

12. Primjenom **okvira udaljenosti** učenici iz zadane uloge prepričavaju što se dogodilo kraljeviću i maloj vili. Svaka uloga/okvir podrazumijeva veći stupanj udaljenosti. Iako ih navodimo svih devet, možete iskoristiti samo neke.

- **sudionik** – Mala vila, kraljević ili crvenokosa djevojka pričaju što se događalo na kraljevu sprovodu.
- **svjedok** – Neki od dvorjana prepričava događaj (npr. povratak s kraljevoga sprovoda, trenutak kad se vila počela smanjivati i sl.).
- **zastupnik** – Kraljevićev savjetnik, koji ne vjeruje u čuda, prisustvovao je nevjerojatnom događaju i sad ga prepričava.
- **službena osoba** – Dvorski pisar, koji nije prisustvovao događaju, rekonstruira događaj na sprovodu i nestanak male vile. Mora napraviti službeni izvještaj o događaju.
- **ljetopisac** – Nije prisustvovao događaju, no dokumentira događaje za buduće generacije. Nastoji u ljetopis zapisati samo činjenice, stoga želi biti objektivn. Može događaje i nacrtati.
- **novinar** – Kraljevski glasnik, koji nije prisustvovao događaju, ali traži komentar svih zainteresiranih strana. Želi znati što se točno dogodilo i ispituje sudionike.
- **istraživač** – Angažirao ga je ostarjeli kraljević iako nije prisustvovao događaju. Dvadeset godina nakon događaja istražuje što, kako i zašto se zapravo sve dogodilo.
- **kritičar** – Dvorska pričalica koja na svoj način, uz dodatne komentare, prepričava događaj.
- **umjetnik** – Dvorski umjetnik kojega je odabrao kraljević da napravi kip, sliku, umjetničko djelo po izboru ili napiše pjesmu kao ostavštinu sljedećim generacijama.

13. Prijedlog zadataka za domaću zadaću:

- Napiši iz perspektive jednoga od likova stranicu dnevnika s vremenskim odmakom od deset godina te glasno i izražajno pročitaj dnevnički zapis.
- Napiši vilinu pjesmu nakon povratka u vilinski svijet. Možeš odabrati i melodiju uz koju bi je vila otpjevala, a mogu je s njom pjevati i ostale vile.
- Napiši blog ili snimi vlog lika po izboru.

D

PRILOZI

Nastavni listić 1

Mala vila

Prilog 2

Siluate

1. Pozorno pročitaj.

Mala vila

Bili kralj i kraljica pa imali jedinca sina. Kad je kraljević već narastao, proslaviše njegovo šišano kumstvo i na čast pozvaše najviđenije ljude iz svog kraljevstva. Bijeli dvori zasjaše od zlata, srebra i dragog kamenja i od tisuću svijeća. Kad uvečer u vrtu povedoše kolo, uhvatiše se djevojke sve jedna ljepša od druge, a sve gledahu kraljevića milo i drago, da ga pojedu očima.

U ponoć se razidoše gosti, a kraljević ode u gaj od starih lipa jer je bila mjesečina kao dan, a njemu se nije spavalo. Čarobno bješe pogledati na tamne sjene debeloga drveća. Kroz granje se uvlačila mjesečina i padala po zemlji u čudesnim šarama. Lipe su mirisale kao tamjan iz crkve. Kraljević je polagano šetao, zamišljen, po mekanoj travici. Kad je izašao na proplanak, najednom ugleda pred sobom usred mjesečine na travi malu vilu odjevenu u krasne haljine od finog platna zlatom vezena. Kosa joj je bila duga i spuštена niz pleća, a na glavi joj se blistaše zlatna kruna ukrašena dragim kamenjem. Ali je bila posve, posve mala. Kao lučica! Kraljević u čudu zastane i zagleda se u nju, a ona progovori glasom kao da srebrno zvonce zvoní:

– Moj lijepi kraljeviću! I ja sam bila pozvana na tvoje kumovanje, ali nisam smjela doći u kolo jer sam tako malena; nego ti se ovdje klanjam, na ovoj sjajnoj mjesečini, koja je meni sunčev sjaj.

Kraljeviću se mala vila sviđje. Nije se nimalo poplašio od ove noćne pojave, nego joj pristupi i uze je za ručicu. Ali mu se ona ote i nestade je. Ostade mu u ruci samo njena rukavica, tako mala da ju je jedva navukao na svoj najmanji prst. Tužan se vrati u dvore i nikome ne reče ni riječ s kim je bio. Ali, drugu noć opet dođe u vrt. Hodio je po bijeloj mjesečini, tražio malu vilu. Ali, nje nigdje ne bješe. Od žalosti izvadi iz njedara malu rukavicu i poljubi je. U taj mah stvori se pred njim vila. Kraljević se toliko obradovao da se ne može iskazati koliko. Sve mu je srce u grudima igralo od miline. Dugo su šetali po mjesečini i čavrljali. Kraljević se začudi kad opazi da mala vila sve jednako raste dok s njim govori. Kad su se rastali, bila je dvaput veća nego sinoć. Kad joj je vratio rukavicu, nije ju mogla više navući.

– Uzmi je, pa je čuvaj kao amanet – reče mala vila i nestade je.

– Nositi ću je na srcu – reče kraljević.

Svaku noć su se odsad sastajali njih dvoje u bašči. Dok je sunce sijalo, kraljević je muku mučio. Cio dan je bio tužan, jedva je čekao da izađe mjesec i samo je na nju mislio i pitao se hoće li noćas doći.

Kraljević je sve više ljubio malu vilu, a ona je svaku noć rasla i bila sve veća i veća. Kad je prošlo devet noći, bješe pun mjesec, a vila je narasla – velika kao kraljević. Veselo ga dočeka i reče:

– Dokle god bude mjesečine, ja ću dolaziti.

– A ne, draga moja! Ja ne mogu živjeti bez tebe. Ti moraš biti sasvim moja. Ja ću te učiniti kraljicom.

– Dragi moj – reče vila – hoću biti tvoja, ali samo tada ako ćeš me uvijek i samo mene jedinu voljeti.

– Uvijek, uvijek! – povikao je kraljević bez razmišljanja. – Samo tebe, druge nikad ni pogledat neću.

– Dobro! Ali pamti što kažem: samo dokle budeš držao riječ, bit ću tvoja. Poslije tri dana proslaviše svadbu dvoje mladih. Ljepoti vilinoj se divio sav svijet. Sretno su živjeli sedam godina i onda umrije stari kralj.

Na pogreb mu dođoše mnogi podanici. Pored odra čuvale su mrtvaca najljepše gospođe iz čitave zemlje. Bila je ovdje i jedna djevojka crvene kose, a crna oka. Ta se nije Bogu molila, nit' je mrtvog kralja gledala, nego je samo očima pratila mladoga kraljevića. Vidio je i on da ga lijepa gospođa gleda i bilo mu drago. Kad je velika pogrebna povorka krenula na groblje, pogledao je kraljević tri puta u zamamnu ljepoticu, vodeći za ruku svoju ženu. Najednom mu se žena spotakne na svoju suknju i malo što ne padne. – Ju! Gle, suknja mi je preduga!- uzvikne.

Kraljević nije ni opazio da se ona smanjila. Kad su pokopali staroga kralja, pođe ona ljepotica crvene kose odmah uz kraljevića putom kući, a on je ispod oka sve u nju pogledavao. Tako nije vidio da mu je žena sve manja. Kad stigoše kući pod stare lipe – nestade je posve.

Sada kraljević uzme za ženu gospođu crvene kose, a crnih očiju. Ali s njome nije ni tri dana sretno živio. Tražila je da joj kupi postelju od samog alema kamena, željela je sad ovo sad ono, a sve same stvari kakvih i nema na svijetu. Kad on nije mogao ispuniti joj želje, ona je plakala, svađala se s njim, grdila ga. Kad mu bješe već dozlogrdilo, on je otjera.

Sad tek vidje što je učinio. Uzdisao je i jadikovao za malom vilom. Ponovno je odlazio pod stare lipe svake noći obasjane mjesečinom ne bi li dozvao svoju lijepu i dobru vilu. Zvao je zvao, čekao i čekao, i već postao starac. Ali se ona nikada više nije vratila.

Manje poznate riječi

- šišano ili strigano kumstvo posebna je vrsta kumstva koja nastaje pri prvom šišanju djeteta; u etnički i vjerski mješovitim krajevima šišano kumstvo sklapalo se i između pripadnika različitih etničkih i vjerskih skupina
- amanet (tur. *emanet* < arap. *amānat*: vjernost, sigurnost), povjereno dobro, vrijednost dana na čuvanje bez jamstva, zavjet; u svadbenim običajima dar zaručnika zaručnici (i obrnuto) prigodom zaruka ili prije vjenčanja
- alem (tur. < arap. 'alam: znak, simbol) = dragi kamen; narodno ime za dijamant; pozlaćen...
- bašča – vrt
- odar – postolje na kojem počiva lijes s tijelom umrloga

(pojašnjenje riječi preuzeto iz *online* izdanja Hrvatske enciklopedije <http://www.enciklopedija.hr> i Hrvatskoga jezičnoga portala <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=search>)

2. *Nakon pročitanaoga teksta odgovori na pitanja:*

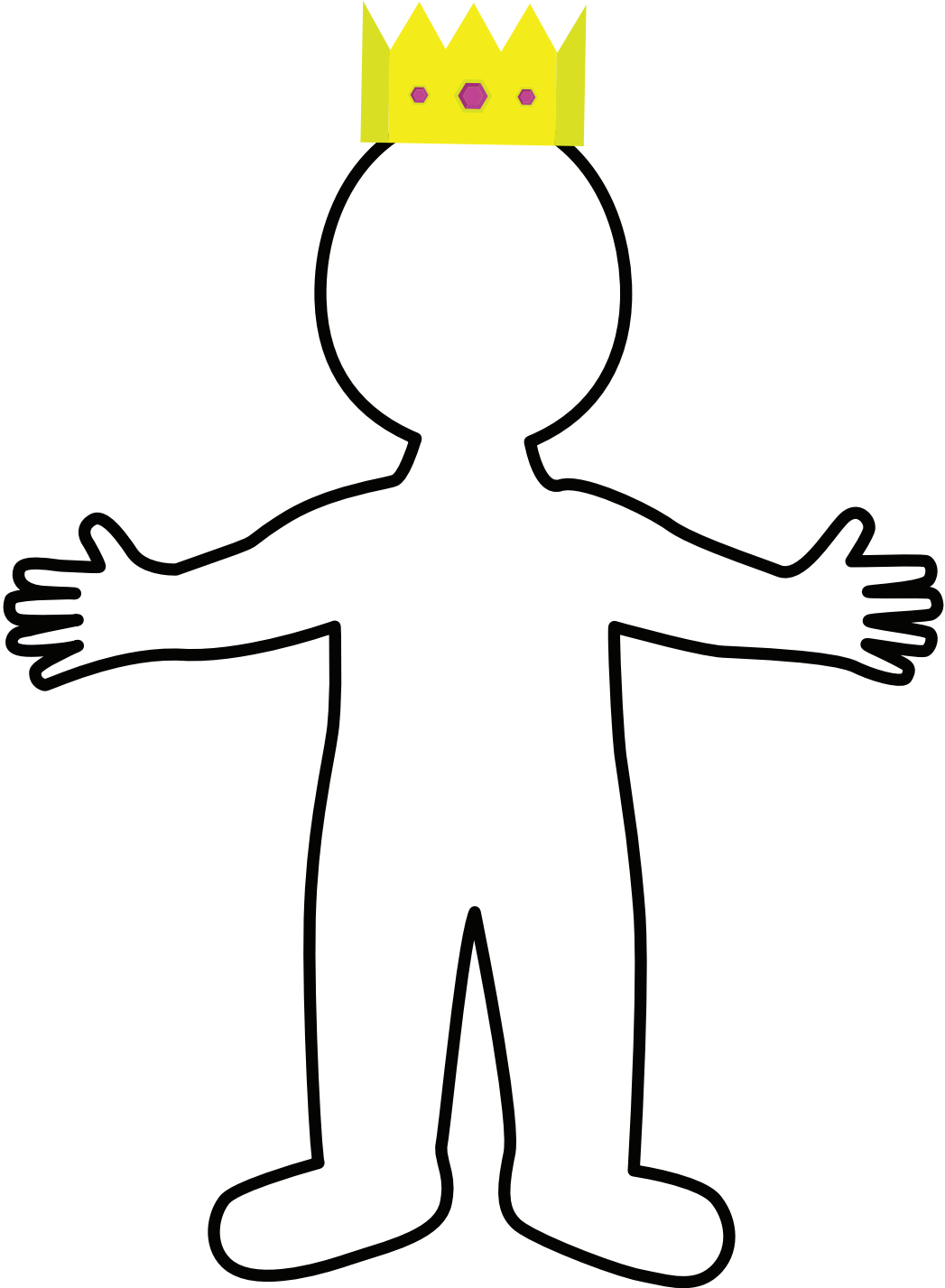
a) Zašto je mala vila rasla kad je razgovarala s kraljevićem?

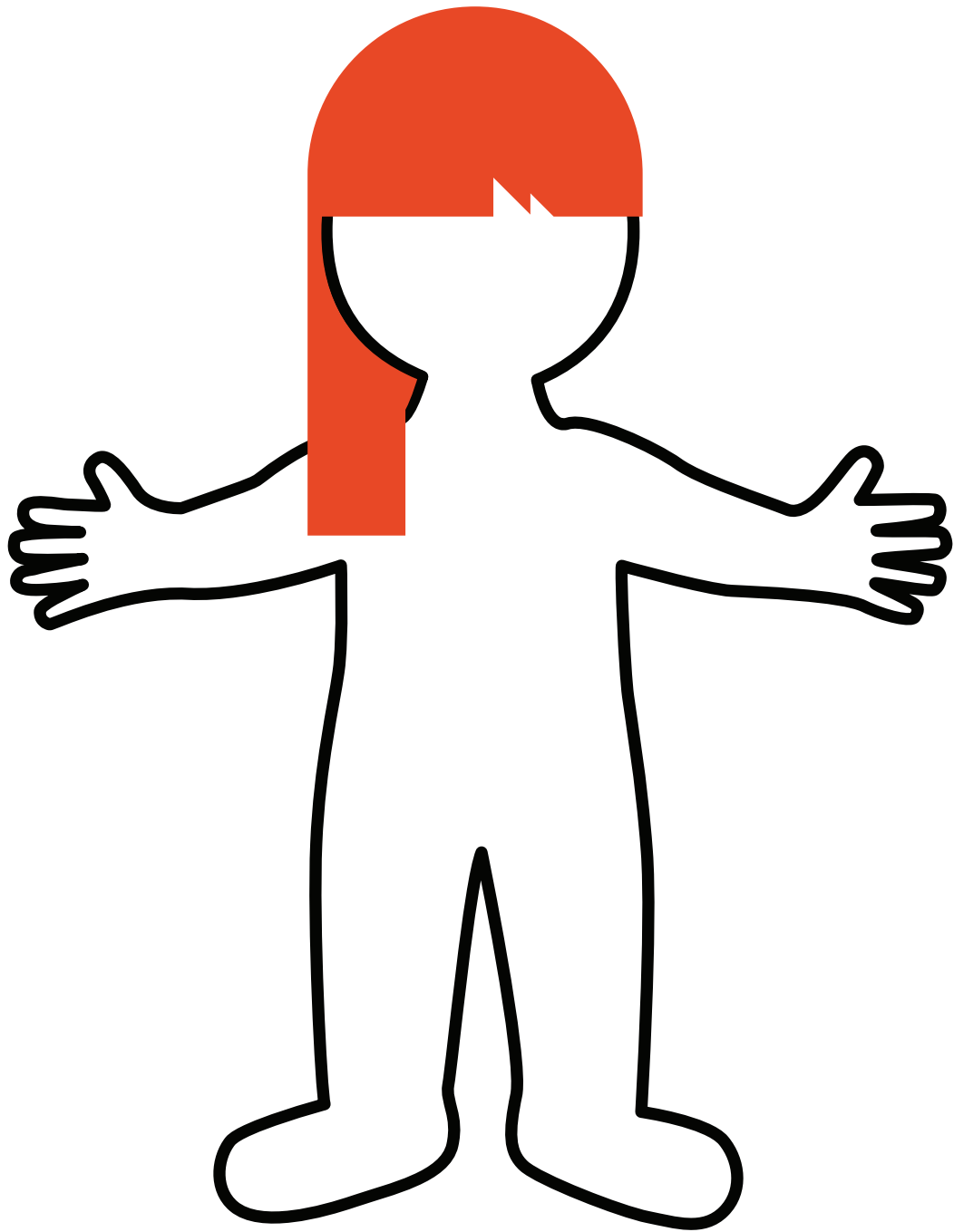
b) Pojasni zašto je kraljević cijeli dan bio tužan i jedva čekao noć.

c) Zašto kraljević nije održao obećanje maloj vili?

d) Zašto je maloj vili suknja odjednom postala preduga?

e) Pojasni zašto se mala vila nikad više nije vratila kraljeviću.

TEMATSKA CJELINA: Tekst

Trajanje radionice: dvosat

Dramskopedagoška preporuka: Radionica je osmišljena kao sat ponavljanja i usustavljanja gradiva.

Ključne riječi: riječ, rečenica, tekst, kompozicija teksta, trodijelna struktura teksta

Dramske aktivnosti: stroj, različite vrste hoda, zamrznuti prizor, improvizacija, igrani prizor

ISHODI

HRVATSKI JEZIK

A. 5. 1.	Učenik govori i razgovara u skladu s interesima, potrebama i iskustvom.
- prepoznaje različite svrhe govorenja: osobna i javna
- primjenjuje različite govorne čine: isprika, zahvala
- pripovijeda kronološki nižući događaje
- opisuje u skladu s jednostavnom strukturom
- razgovijetno govori i točno intonira rečenice
A. 5. 2.	Učenik sluša tekst, izdvaja ključne riječi i objašnjava značenje teksta.

- prepoznaje slušanje usmjereno na razumijevanje cjelovitog sadržaja teksta |
| A. 5. 4. | Učenik piše pripovjedne tekstove trodijelne strukture u skladu s temom.

- pripovijeda kronološki nižući događaje povezujući rečenice tako da sljedeća proizlazi iz prethodne

- piše bilješke o temi: u natuknicama navodi podteme razrađujući temu |
| B. 5. 2. | Učenik razlikuje temeljna žanrovska obilježja književnoga teksta.
- objašnjava razliku između književnih i ostalih tekstova navodeći primjere |
| B. 5. 4. | Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta.
- oblikuje uratke u kojima dolazi do izražaja kreativnost, originalnost i stvaralačko mišljenje na temelju jezičnih vještina, aktivnoga rječnika i stečenoga znanja |
| C. 5. 1. | Učenik razlikuje tiskane medijske tekstove i izdvaja tekstove/sadržaje koji promiču pozitivne vrijednosti.
- uočava uporabu i organizaciju pojedinih sadržajnih i grafičkih elemenata u različitim tiskanim medijskim tekstovima radi prenošenja poruke
- prepoznaje kako se grafičkim elementima (naslov, nadnaslov, podnaslov, fotografija/ilustracija, okvir) oblikuje značenje medijske poruke i stvara željeni učinak na primatelja |

OSTALI NASTAVNI PREDMETI I MEĐUPREDMETNE TEME

ostali predmeti	Glazbena kultura, Likovna kultura, Tjelesna i zdravstvena kultura
osr A. 2. 3.	Razvija osobne potencijale.
osr B. 2. 1.	Opisuje i uvažava potrebe i osjećaje drugih.
osr B. 2. 2.	Razvija komunikacijske kompetencije.
osr B. 2. 4.	Suradnički uči i radi u timu.
pod B. 2. 3.	Prepoznaje važnost odgovornoga poduzetništva za rast i razvoj pojedinca i zajednice.
pod C. 2. 2.	Prepoznaje osnovne tržišne odnose / procese razmjene.
goo B. 2. 2.	Sudjeluje u odlučivanju u demokratskoj zajednici.
ikt A. 2. 1.	Učenik prema savjetu odabire odgovarajuću digitalnu tehnologiju za obavljanje zadatka.

A

1. U dijelu razreda treba se osloboditi veći prostor. Učitelj zadaje da svi učenici zajedno *izgrade stroj* rječotvorac. Svaki učenik čini važan element stroja. Zadatak je svakoga učenika osmisliti svoj pokret koji može ponavljati više puta te ga popratiti izmišljenom ili postojećom riječju. Prvi učenik ulazi u prazan prostor, zauzima mjesto, započinje s pokretom i riječju koje je osmislio te tu radnju i riječ do kraja vježbe ponavlja u jednakome intervalu. Svaki sljedeći učenik uključuje se u stroj sa svojim pokretom i riječju koje uzastopno ponavlja sve dok svi učenici ne zauzmu svoja mjesta i ta njihova tvorevina postane stroj koji proizvodi riječi. Učenici u stroj ulaze jedan po jedan jer tako pomalo svojim tijelima i pokretima grade stroj, a riječ izgovaraju u trenutku koji procijene primjerenim zajedničkom zvuku **stroja** rječotvorca. Izrađeni stroj radi ako svi njegovi dijelovi rade usklađeno. Ritam se, prema učiteljevoj uputi, može ubrzavati ili usporavati.

Može se graditi i složeniji stroj, primjerice stroj koji osmišljava i stvara tekstove ili knjige, stroj za stvaranje napitka inspiracije piscima i sl.

Smjernice za vođenje razgovora:

- Zašto se koristimo riječima?
- Kako ih povezujemo?
- Objasni kako način izgovaranja riječi utječe na njihovo značenje.
- Objasni kako redoslijed rečenica utječe na značenje teksta.

2. Učitelj je pojedinačne rečenice iz kratkoga teksta napisao na vrpču koja stoji na podu. Boja papira ovisi o dijelu teksta kojemu pripada (uvod – plava, središnji dio – ružičasta, završetak – zelena). Učenici uzimaju jednu vrpču s poda, okrenu ju i pročitaju naglas rečenicu. Na zadane načine hodaju prostorom (**različite vrste hoda**), u trenutku kada susretnu drugoga učenika, izgovaraju svoju rečenicu na zadani način:

- kao da pozdravljaš i želiš dobar dan
- kao da osobi koju sretneš govoriš tajnu
- kao da si upravo saznao vijest da ti u goste večeras dolazi omiljena pjevačica
- kao da te na putu do škole vodom zalio nepažljivi vozač
- kao da si čuo najzabavniji vic koji moraš ispričati svakomu koga sretneš
- kao da si bjegunac kojeg slijede agenti i stalno se ogledaš oko sebe
- kao da si upravo dobio ulogu u mjuziklu i sve izgovaraš pjevajući.

B

3. Papiri plave, ružičaste i zelene boje zalijepljeni su u kutovima učionice. Prema boji papira učenici se raspoređuju u tri skupine. Svaka skupina mora svoje rečenice posložiti redoslijedom koji smatraju točnim. Kada završe svoj tekst, uspoređuju ga s originalnim. Cilj je spojiti tri dijela u pravilnu kompoziciju teksta (uvod, središnji dio i završetak).

Smjernice za vođenje razgovora:

- Koji je točan redoslijed teksta?
- Što te navelo da na taj način posložiš redoslijed?
- Objasni kako bi još mogao posložiti kompozicijske dijelove.
- Koja obilježja uvoda, središnjega dijela i završetka uočavaš?

4. Svaki učenik dobiva trećinu bijeloga papira A4 formata, olovke, bojice i pastele. Sluša glazbeni instrumentalni komad zatvorenih očiju te pritom crta prizor/sliku koju doživljava tijekom slušanja.

Prijedlozi za glazbu (tonski zapis glazbene pratnje filma)

- *Forrest Gump*
- *Bilo jednom na Divljem zapadu*
- *Poštar*
- *Amelie*
- *Prije kiše*
- *Crna mačka beli mačor*
- *Pakleni šund*
- *Dobar, loš, zao*
- *Charlie Chaplin: Mališan*
- *Ponoć u Parizu.*

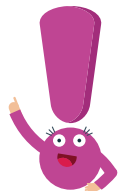
Bolje je zadatak zadati prije slušanja glazbe.

5. Učenici u skupinama od troje članova razgovaraju o crtežima koje su nacrtali i asocijacijama koje crteži u njima pobuđuju te opisuju mjesta, radnju, ugođaj, likove i predmete koje vide. Dobivaju zadatak da na temelju crteža osmisle priču. Vodeći računa o tome da je svaki crtež poticaj za stvaranje jednoga kompozicijskog dijela teksta (uvoda, središnjega dijela i završetka), dogovaraju redosljed događaja te smišljaju priču koja povezuje crteže. Priču trodijelne strukture zapisuju na papir.

C

6. Dvije skupine spajaju se u jednu. Svaka podskupina unutar skupine predstavlja tijek priče koju su osmislili prema crtežima. Zadatak je svake skupine odlučiti se za jednu priču na kojoj dalje žele raditi. Učitelj predlaže da izaberu onu s većim dramskim potencijalom.

7. Svaka skupina određuje trodijelnu strukturu svoga teksta i postavlja **zamrznuti prizor** za svaki dio teksta. Zamrznuti prizori mogu biti popraćeni instrumentalnom glazbom. U nastavku gledamo dvije skupine kako izvode svoje prizore. Publiku koja pažljivo prati čine učenici koji ne sudjeluju u izvođenju prizora.

Učenicima treba napomenuti da pri osmišljavanju i postavljanju **zamrznute slike** svaki lik na slici mora znati tko je i što radi. Likovi mogu biti bića, stvari, životinje, pojave i sl.

Zamrznuti prizori mogu se odmrznuti na zadani znak (dvostruki pljesak). Učenici tada počinju improvizirano igrati svoje uloge u zadanome trenutku priče. Tri povezana improvizirana prizora, koja se povezuju u cjelinu, pretvaraju trodijelni predložak u kratko, igrano uprizorenje priče.

8. Prijedlog zadatka za domaću zadaću:

- Odredi naslov i stvaralački oblikuj kratku priču trodijelne strukture prema trima crtežima svoje skupine.

- Odredi naslov i napiši igrokaz od triju prizora postavljene priče. Dramatiziraj: odredi što u svakome prizoru izgovara pojedini lik i napiši kratke upute glumcima o načinu na koji se tekst izgovara. Pripremi se sa svojom skupinom za izvedbu.

- Osmisli naslov i nacrtaj strip na temu priče trodijelne strukture prema trima crtežima svoje skupine. Strip se može sastojati od deset okvira. U dogovoru s učiteljem odredi koliko okvira pripada uvodu, središnjem dijelu i završetku.

TEMATSKA CJELINA: Vrste tekstova

Trajanje radionice: dvosat

Dramskopedagoška preporuka: Radionica je osmišljena kao sat ponavljanja i usustavljivanja gradiva.

Gljučne riječi: vrste tekstova, bajka, pjesma, enciklopedija, udžbenik, oglas, zakon

Dramske aktivnosti: zvučna loptica, nemušti govor (đibiriš), učitelj u ulozi, reportaža, song, govor, videoprilog, slikopriča, kamišibaj

ISHODI

HRVATSKI JEZIK

A. 5. 1.	Učenik govori i razgovara u skladu s interesima, potrebama i iskustvom.
- prepoznaje različite svrhe govorenja: osobna i javna
- primjenjuje različite govorne čine: isprika, zahvala
- pripovijeda kronološki nižući događaje
- opisuje u skladu s jednostavnom strukturom
- razgovijetno govori i točno intonira rečenice
A. 5. 2.	Učenik sluša tekst, izdvaja ključne riječi i objašnjava značenje teksta.

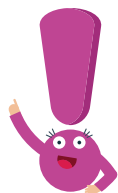
- prepoznaje slušanje usmjereno na razumijevanje cjelovitog sadržaja teksta |
| A. 5. 4. | Učenik piše pripovjedne tekstove trodijelne strukture u skladu s temom.
- pripovijeda kronološki nižući događaje povezujući rečenice tako da sljedeća proizlazi iz prethodne
- piše bilješke o temi: u natuknicama navodi podteme razrađujući temu |
| B. 5. 2. | Učenik razlikuje temeljna žanrovska obilježja književnoga teksta.
- objašnjava razliku između književnih i ostalih tekstova navodeći primjere |
| B. 5. 4. | Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta.
- oblikuje uratke u kojima dolazi do izražaja kreativnost, originalnost i stvaralačko mišljenje na temelju jezičnih vještina, aktivnoga rječnika i stečenoga znanja |
| C. 5. 1. | Učenik razlikuje tiskane medijske tekstove i izdvaja tekstove/sadržaje koji promiču pozitivne vrijednosti.
- uočava uporabu i organizaciju pojedinih sadržajnih i grafičkih elemenata u različitim tiskanim medijskim tekstovima radi prenošenja poruke
- prepoznaje kako se grafičkim elementima (naslov, nadnaslov, podnaslov, fotografija/ilustracija, okvir) oblikuje značenje medijske poruke i stvara željeni učinak na primatelja |

OSTALI NASTAVNI PREDMETI I MEĐUPREDMETNE TEME

ostali predmeti	Glazbena kultura, Likovna kultura, Tjelesna i zdravstvena kultura
osr A. 2. 3.	Razvija osobne potencijale.
osr B. 2. 1.	Opisuje i uvažava potrebe i osjeća je drugih.
osr B. 2. 2.	Razvija komunikacijske kompetencije.
osr B. 2. 4.	Suradnički uči i radi u timu.
pod B. 2. 3.	Prepoznaje važnost odgovornoga poduzetništva za rast i razvoj pojedinca i zajednice.
pod C. 2. 2.	Prepoznaje osnovne tržišne odnose / procese razmjene.
goo B. 2. 2.	Sudjeluje u odlučivanju u demokratskoj zajednici.
ikt A. 2. 1.	Učenik prema savjetu odabire odgovarajuću digitalnu tehnologiju za obavljanje zadatka.

A

1. Učenici stoje ukруг. Jedan drugomu *odaju* zvuk kao da je loptica (**zvučna loptica**). Onaj koji *primi* zvuk, šalje ga drugomu iz kruga i tako se *loptaju* **zvučnom lopticom**.

Važno je učenicima napomenuti da uspostave kontakt očima prilikom slanja zvuka kako bi primatelj znao da je glas poslan upravo njemu.

Ova se igra može nadograditi i malo zakomplicirati tako da učenicima zadamo zadatak da jedan zvuk primaju, a sasvim drugačiji zvuk šalju.

2. Učenici stoje ukруг. Umjesto **zvučne loptice** osmislili su svoju izmišljenu riječ kojom se *loptaju* kao u prethodnoj aktivnosti.

3. Pričanje poznate bajke ukруг. Učenici se dogovore koju poznatu bajku žele ispričati koristeći se izmišljenim riječima (**nemušti govor**). Svaki učenik izgovara rečenicu nadovezujući se na prethodnu. Priča koju skupina pripovijeda mora imati jasno izražen uvod, glavni dio i završetak.

4. **Učitelj u ulozi** voditelja zabavne poslijepodnevnice emisije najavljuje zanimljive goste iz raznih dijelova svijeta. Učitelj jasno pokazuje da je u ulozi nekim rekvizitom (npr. mikrofonom) ili dijelom kostima (npr. kravatom). Izabire nekoliko parova. Svaki par čine učenik gost koji temu iznosi govoreći **nemuštim govorom** i učenik prevoditelj koji ostatku razreda prevodi što je gost izrekao. Budući da su riječi koje gost izgovara nemuštim govorom izmišljene, zadatak je prevoditelja izmisliti smislen sadržaj koji je usklađen s onim što čuje i vidi od gosta. Prevoditelj prevodi rečenicu po rečenicu.

Prijedlog gostiju koji govore nemuštim jezikom:

- nobelovac koji odgovara na pitanje koja mu je najdraža bajka iz djetinjstva
- Toma (103), najstariji čovjek na svijetu, otkriva pisanje/čitanje pjesama kao tajnu dugovječnosti
- prodavač u uspješnoj izdavačkoj kući koji je u proteklih pet godina prodao najviše knjiga objašnjava svojim kolegama kako se prodaju enciklopedije po kućama
- superjunak na vikend-tečaju *Kako probuditi svoju moć?* predstavlja svoju uspješnicu *Superjunak za neznalice (osnovna razina)*
- Tigran S. koji nudi usluge razgovaranja i ugodnog ćaskanja jer može satima govoriti o bezbroj tema; omiljene teme iznosi u oglasu; u zamjenu traži da ga se poduči nekoj drugoj vještini
- dužnosnik nove vlade koji u državi V pojašnjava detalje zakona koji kaže da svaka obitelj mora usvojiti jednu životinju čiji naziv počinje istim slovom kao i njihovo prezime

B

5. **Učitelj u ulozi** ravnatelja prestižne izdavačke kuće u razred ulazi s pismom priopćenja kako je Upravni odbor donio odluku o ukidanju nekih vrsta tekstova. Tržište je prezasićeno, ponuda tekstova velika, prodaja knjiga i interes za čitanje sve manji. Nešto se mora poduzeti.

6. Svaka skupina predstavlja jednu vrstu teksta. Učitelj skupinama dijeli kartice sa smjernicama za pripremu kratkoga izlaganja s argumentima zašto se njihov tekst ne bi smio izbaciti iz ponude/prodaje (prilog 1). Skupine iznose pripremljene obrane.

Učenicima treba uputa da pripreme izlaganje u kojemu će svi članovi sudjelovati na određeni način jer publika osim rezultata izlaganja ocjenjuje i suradnju, odnosno aktivnost svih članova skupine.

Učenici slušaju i vrednuju izlaganje govornika s pomoću lista za procjenu (prilog 2) čime se ostvaruje vrednovanje kao učenje.

Smjernice za vođenje razgovora:

- Što misliš o prethodnome zadatku?
- S kojim si se izazovima suočavao pri pronalasku tekstova?
- Što misliš o iznesenim argumentima?
- Kako su, po tvome mišljenju, argumenti skupina utjecali na odluku izdavačke kuće?
- Objasni zašto su neke vrste tekstova popularnije od drugih.

C

7. **Učitelj u ulozi** ravnatelja...

i ravnatelja prestižne izdavačke kuće ističe kako uprava nema sluha za njihove argumente i kako je odlučna u provođenju svoje prvotne odluke.

8. **Skupine učenika** organiziraju prosvjed za prava književnih i obavijesnih tekstova. Ideje za zadatke koji se mogu zadati manjim skupinama učenika:

- pisanje transparenata za spas dostojanstva pojedine vrste teksta
- smišljanje *band aid* **songa** za spas teksta i budućeg čitatelja
- pisanje **govora** vođe prosvjednika
- **videoprilog** novinara s terena o događajima koji su uzdrmali grad.

9. Prijedlog zadataka za domaću zadaću:

- Osmisli originalno grafičko rješenje naslovnice svoje omiljene knjige.
- Napiši **vezani tekst** o tome što bi se dogodilo bez određene vrste teksta u svijetu.
- Nacrtaj **slikopriču** ili priredi **kamišibaj** izvedbu o tome što za tebe znači knjiga.

D

PRILOZI

Nastavni listić 1
U obranu teksta

Nastavni listić 2
Lista za procjenu

U OBRANU TEKSTA

Skupina priprema kratko izlaganje u kojemu navodi razloge zbog kojih se odabrana vrsta teksta ne bi smjela izbaciti iz ponude/prodaje.

1. Navedite argumente obrane u korist vaše vrste teksta.
2. Navedite primjere tekstova koji su odigrali važnu ulogu u kulturi, znanosti, svakodnevnom životu i sl.
3. Navedite primjer nečega negativnoga što bi nedostatak vašega teksta mogao prouzročiti.
4. Predložite načine na koje se vašoj vrsti teksta može vratiti stara slava i na koje biste mogli potaknuti svekoliko pučanstvo na čitanje.

Nastavni se listić po potrebi može pojednostavniti i pitanja prilagoditi dobi učenika.

Lista za procjenu

VREDNOVANJE IZLAGANJA	u potpunosti	djelomično	može bolje
Je li skupina uspješno obranila svoju vrstu teksta?			
Poznaje li skupina temu o kojoj govori?			
Jesu li dokazi/argumenti/razlozi kojima se brani vrsta teksta jasni i uvjerljivi?			
Je li u iznošenju obrane vidljiv doprinos svakog člana grupe?			

TEMATSKA CJELINA: Opisivanje, vrsta i sklonidba pridjeva

Trajanje radionice: dvosat

Ključne riječi: opis, opisivanje, pridjevi, rod i broj

Dramske aktivnosti: pantomima, figura na zidu, igra zip-zap, predmet iz vreće

ISHODI

HRVATSKI JEZIK

A. 5. 1.	Učenik govori i razgovara u skladu s interesima, potrebama i iskustvom.
- pripovijeda kronološki nižući događaje
- opisuje u skladu s jednostavnom strukturom
A. 5. 2.	Učenik sluša tekst, izdvaja ključne riječi i objašnjava značenje teksta.

- prepoznaje slušanje usmjereno na razumijevanje cjelovitog sadržaja teksta |
| A. 5. 4. | Učenik piše tekstove trodjelne strukture u skladu s temom.

- pripovijeda kronološki nižući događaje povezujući rečenice tako da sljedeća proizlazi iz prethodne

- opisuje osobu navodeći pojedinosti i iskazujući svoj doživljaj osobe |
| B. 5. 4. | Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta.
- oblikuje uratke u kojima dolazi do izražaja kreativnost, originalnost i stvaralačko mišljenje na temelju jezičnih vještina, aktivnoga rječnika i stečenoga znanja |

OSTALI NASTAVNI PREDMETI I MEĐUPREDMETNE TEME

ostali predmeti	Glazbena kultura, Likovna kultura, Tjelesna i zdravstvena kultura, Povijest, Tehnička kultura, Informatika
osr A. 2. 3.	Razvija osobne potencijale.
osr B. 2. 1.	Opisuje i uvažava potrebe i osjećaje drugih.
osr B. 2. 2.	Razvija komunikacijske kompetencije.
osr B. 2. 4.	Suradnički uči i radi u timu.

A

1. Učitelj pripremi papiriće na kojima su prikazane osobe koje rade određene radnje (npr. djed priprema smjesu za palačinke, dijete posprema jako razbacanu sobu, majka postavlja stol za obiteljski ručak...). Odabire dva učenika od kojih će jedan **pantomimom** prikazivati radnju s papirića koji odabere, a drugi će opisivati tu istu radnju ne znajući što je zadano i pritom će upotrebljavati što više pridjeva (npr. *Stari djed uzima veliku okruglu posudu i stavlja je na ravan štednjak, uzima dva lagana okrugla jaja i razbija ih u oštar rub okrugle posude. Dugim upaljačem pali plin...*). Nakon nekoga vremena sljedeći par dolazi na scenu.

Važno je napomenuti da je moguće da se sadržaj s papirića uopće neće podudarati s onime što učenik opisuje. Učenika koji opisuje ne treba ispravljati, već iskoristiti nepodudarnosti za raspravu s učenicima na sceni, ali i s ostalima u razredu.

I/II

2. Učenici su podijeljeni u parove. Učitelj jednome članu para daje jednostavan crtež (realan ili apstraktan, primjeri u prilogu) koji drugi član para, samo slušajući opis, mora nacrtati. Nakon crtanja učitelj odabere nekoliko parova koji će pokazati oba crteža te prokomentirati je li bilo teže opisivati ili crtati i zašto.

B

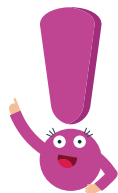
3. Učitelj zadaje učenicima zadatak da razmišljaju o najdražoj osobi iz svoje okoline i o svojem najdražem predmetu, a nakon toga im podijeli papire na kojima je obris čovjeka. Učenici opisuju svoju najdražu osobu koristeći se pridjevima tako da one pridjeve koji osobu opisuju *izvana* upisuju izvan obrisa, a one koji osobu opisuju *iznutra* unutar obrisa. Na poledini toga papira svaki će učenik nacrtati obris svoga najdražeg predmeta te unutar obrisa opisati predmet pridjevima. Radovi se mogu pričvrstiti na zid (**figura na zidu**).

Učenici uz pomoć tehnike **figura na zidu** (osoba i predmeta) i razgovora s učiteljicom zaključuju:

- kako se naziva opis u kojemu se iznosi vlastiti stav i mišljenje, a kako onaj u kojemu točne činjenice, bez pristranosti i slikovitosti
- koje vrste pridjeva odgovaraju na pitanje *Kakvo je što?*, *Čije je što?* ili *Od čega je što?*.

4. Učenici i učitelj stanu ukруг jer slijedi inačica igre **zip-zap**, odnosno dobacivanje zamišljene loptice uz pokret. Učenik prije negoli baci lopticu mora zadati pridjev u bilo kojem rodu ili broju, npr. *zelene...*, te nakon toga lopticu šalje drugomu učeniku. Učenik koji ju prima, prije negoli pošalje novi pridjev, mora dobivenomu pridjevu dodati imenicu, npr. *zelene livade*. Ponavlja se koliko je potrebno da svi dođu na red. U drugome krugu pridjevu se doda početak rečenice, npr. *Danas ću potražiti prašnjave...*, a osoba koja prima početak rečenice mora ju nastaviti, npr. *Danas ću potražiti prašnjave knjige*. Uz učiteljevu pomoć učenici će pomoću različitih rečenica ponoviti sve padeže i lako uočiti da se pridjevi slažu s imenicom u rodu, broju i padežu.

Ovakvi zadatci razvijaju kreativnost i maštu, stoga učenici mogu smišljati neobične, čudnovate i šaljive rečenice; važna je samo gramatička točnost.

Rečenice koje su vam se posebno svidjele možete zadati kao naslov školske zadaće ili pisane vježbe.

C

5. Učenik sjedne na stolac ispred suučenika dok iza njega stoji drugi učenik. Zadatak je učenika koji sjedi prepričavati poznatu bajku iz pozicije lika po želji (Crvenkapice, lovca, patuljka, prašćića i sl.). Dok on prepričava bajku, učenik koji stoji prekida mu prepričavanje postavljajući mu pitanja o pridjevima na koje mora odmah odgovoriti. Pitanja mogu biti općenita, tipa što su pridjevi, kako dijelimo pridjeve i sl. ili vezana za bajku, tipa *opiši odjeću koju nosiš*, *opiši košaru koju nosiš baki* itd.

I/ILI

6. Učitelj donosi neprozirnu vreću punu različitih predmeta. Učenik prima **predmet iz vreće** ne vadeći ga van. Koristeći se najviše pridjevima, opisuje ga na temelju opipa. Zapisavši pridjeve, suučenicima pogađaju o kojemu je predmetu riječ.

7. Prijedlog zadataka za domaću zadaću:

- Opiši s deset pridjeva lik iz poznate bajke po izboru. Nakon čitanja ostali će učenici pogađati koji si lik opisao.
- Opiši svoje tipično jutro od trenutka kada si otvorio oči do trenutka kada si došao do škole i sjeo u svoju klupu. Neka taj opis jutra, tebe, stvari, pojava i ljudi s kojima se putem susrećeš bude prezasićen opisnim pridjevima.
- Sjeti se odabranoga omiljenog predmeta iz prethodnoga zadatka. Smisli reklamu za TV trgovinu u kojoj prodaješ taj predmet predstavljajući ga kao revolucionarni proizvod koji korjenito mijenja život svakomu sretniku koji se odluči na kupnju. Zasiti pridjevima svoj hvalospjev o njegovim prednostima. Zalihe su na isteku, a ova nevjerojatna ponuda vrijedi još samo danas.

D

PRILOZI

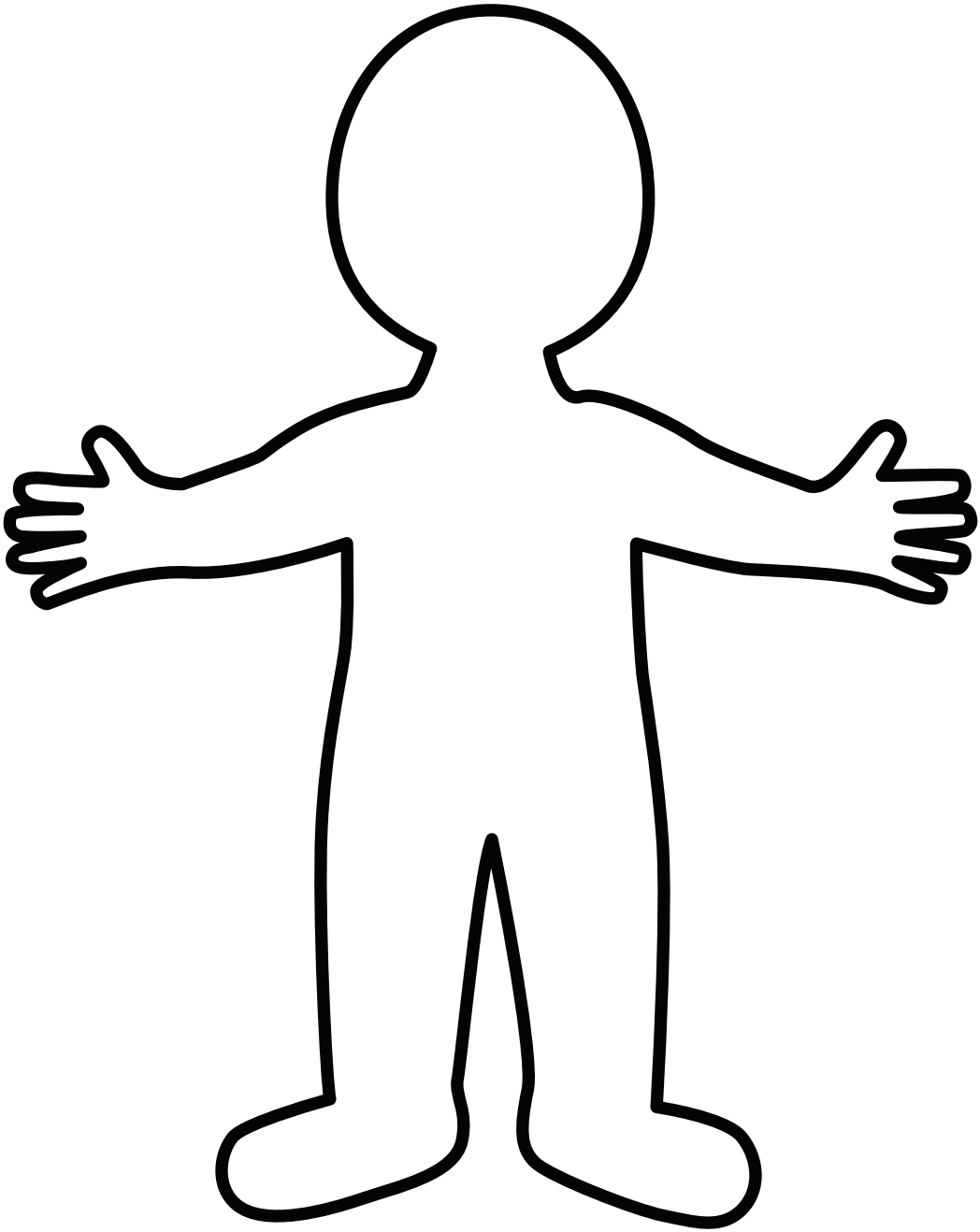
Prilog 1

Figura na zidu

Prilog 2

Realan crtež

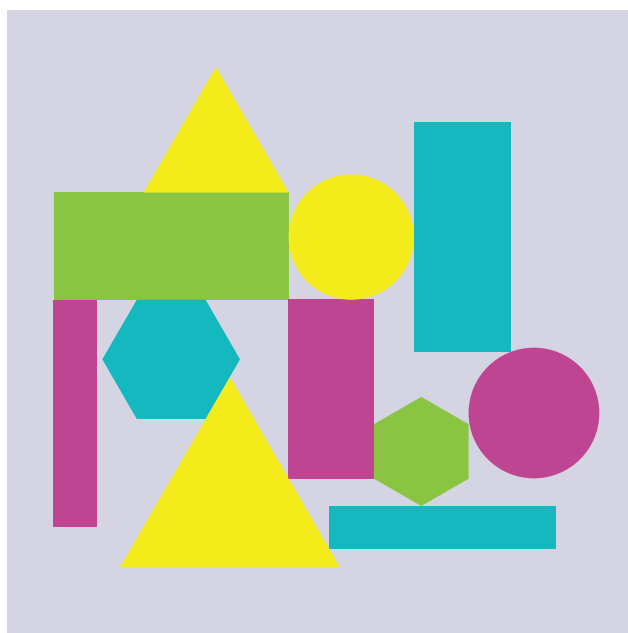
Apstraktan crtež

Realan crtež

Apstraktan crtež

TEMATSKA CJELINA: Komparacija pridjeva

Trajanje radionice: školski sat

Dramskopedagoška preporuka: Radionica je osmišljena kao sat ponavljanja ili usustavljivanja gradiva o komparaciji pridjeva.

Ključne riječi: pridjevi, komparacija, pozitiv, komparativ, superlativ

Dramske aktivnosti: igra ljudski memori, kipovi, vrući stolac, igra tenis riječima

ISHODI

HRVATSKI JEZIK

A. 5. 1.	Učenik govori i razgovara u skladu s interesima, potrebama i iskustvom.
- pripovijeda kronološki nižući događaje
- opisuje u skladu s jednostavnom strukturom
A. 5. 2.	Učenik sluša tekst, izdvaja ključne riječi i objašnjava značenje teksta.

- prepoznaje slušanje usmjereno na razumijevanje cjelovitog sadržaja teksta |
| A. 5. 4. | Učenik piše tekstove trodjelne strukture u skladu s temom.

- pripovijeda kronološki nižući događaje povezujući rečenice tako da sljedeća proizlazi iz prethodne

- opisuje osobu navodeći pojedinosti i iskazujući svoj doživljaj osobe |
| B. 5. 4. | Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta.
- oblikuje uratke u kojima dolazi do izražaja kreativnost, originalnost i stvaralačko mišljenje na temelju jezičnih vještina, aktivnoga rječnika i stečenoga znanja |

OSTALI NASTAVNI PREDMETI I MEĐUPREDMETNE TEME

ostali predmeti	Glazbena kultura, Likovna kultura, Tjelesna i zdravstvena kultura, Povijest, Tehnička kultura, Informatika
osr A. 2. 3.	Razvija osobne potencijale.
osr B. 2. 1.	Opisuje i uvažava potrebe i osjećaje drugih.
osr B. 2. 2.	Razvija komunikacijske kompetencije.
osr B. 2. 4.	Suradnički uči i radi u timu.

A

1. Učitelj objašnjava učenicima igru **ljudski memori**. Dok se učenici dijele u parove, dvoje ih nakratko izlazi iz učionice. Učenici se potajno u parovima dogovaraju tko će biti komparativ, a tko superlativ pridjeva po izboru. Nakon što se parovi rasprše po učionici, izvana ulazi dvoje učenika i započinje traženje parova komparativ – superlativ. Učenik koji igra prvi dotakne nekog od učenika koji onda izgovara koji je pridjev (komparativ ili superlativ), a nakon toga dotakne drugoga. Ako je pronašao komparativ i superlativ istoga pridjeva, dobiva jedan bod. Pobjeđuje učenik koji pronađe više parova, a samim time skupi i više bodova.

Učiteljev je zadatak tijekom dogovora parova provjeriti ponavlja li se neki pridjev.

Igra se može nadograditi tako da parovi biraju i nepravilne pridjeve, dodaju pokrete vezane za pridjeve i sl.

B

2. Učitelj pripremi papire na kojima su odrednice ili likovi koje će učenici prikazati uz pomoć tehnike **kipa**. Ovisno o vrsti zadatka, učenici će kipove modelirati u paru ili utroje. Primjerice, na papiru može pisati *starac*, *dijete* i *tinejdžer*. Učenici modeliraju kipove tih likova te učitelj pitanjima navodi učenike da uvježbavaju komparativ i superlativ.

Smjernice za vođenje razgovora:

- S obzirom na dob, kakvo je dijete, a kakav starac?
- Kakvi su tinejdžer i dijete u odnosu na starca?
- Kakav je starac u odnosu na tinejdžera i dijete?
- S obzirom na visinu/težinu, kakvo je dijete u odnosu na tinejdžera, a kakav je tinejdžer u odnosu na starca?

Sljedeći par ili skupina mogu prikazivati malu, veliku i najveću loptu, bogataša i siromaha, bodibildera i košarkaša i sl. Mogu se promatrati odnosi veličine, blizine, daljine, brzine, snage, jakosti, uspjeha, bogatstva...

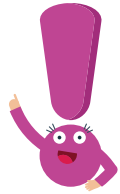

Potaknite i djecu da osvijeste i predlože koji se sve odnosi mogu promatrati.

3. Učitelj učenike upoznaje s tehnikom **vrući stolac**. Jedan učenik odabire koji je stupanj pridjeva (pozitiv, komparativ ili superlativ), a suučenci mu postavljaju pitanja prema odabranome stupnju. Primjer: Učeniku *pozitivu* mogu postaviti pitanje *Jesi li ti najveći čovjek na svijetu?*, a on će odgovoriti *Nisam, ja sam velik, ima i većih od mene, a najveći je samo jedan*. Učeniku *komparativu*, pak, može se postaviti pitanje *Jesi li najbolji u crtanju?*, a on bi mogao odgovoriti *Nisam najbolji, ali sam bolji od svoga brata*. i sl. Zadatak završava nakon nekoliko izmjena.

C

4. Učenici u parovima igraju igru **tenis riječima**. Igrači igraju naizmjenice; igrač A kaže pozitiv pridjeva, igrač B komparativ, igrač A superlativ, igrač B pozitiv, igrač A komparativ, igrač B superlativ i tako naizmjenice (pozitiv, komparativ, superlativ, pozitiv...). Izgubio je onaj član para koji je izrekao pogrešan oblik pridjeva ili pak onaj kojemu je predugo trebalo da izrekne pravi oblik pridjeva.

U fokusu razreda može biti jedan par, a može i više parova igrati istodobno.

5. Prijedlog zadataka za domaću zadaću:

- Napiši priču sa prvom zadanom rečenicom: Bila tri brata: Spretan, Spretniji, Najspretniji / Brz, Brži, Najbrži / Velik, Veći, Najveći... Učitelj bira pridjeve sam ili odabir pridjeva prepusti učenicima.

- Opiši svoju obitelj uz pomoć različitih pridjeva nastalih uspoređivanjem članova prema dobi, visini, težini i ostalim osobinama, primjerice, *Djed je najstariji u obitelji, tata je mlađi od djeda, ali stariji od mene, a ja sam najmlađi. Tata je stariji od mame, a mlađi od bake. Sestra je starija od mene, ali je mlađa od mame i tate...*

TEMATSKA CJELINA: Glagoli – izricanje prošlosti, budućnosti i sadašnjosti

Trajanje cjeline: dvosat

Dramskopedagoška preporuka: Radionica je osmišljena kao uvodni dvosat u tematsku cjelinu.

Ključni pojmovi: prošlost, sadašnjost, budućnost

Dramske aktivnosti: vođena mašta, improvizacija, kip, učitelj u ulozi, stranica dnevnika

ISHODI

HRVATSKI JEZIK

A. 5. 1.	Učenik govori i razgovara u skladu s interesima, potrebama i iskustvom.
- prepoznaje različite svrhe govorenja: osobna i javna
- pripovijeda kronološki nižući događaje
A. 5. 2.	Učenik sluša tekst, izdvaja ključne riječi i objašnjava značenje teksta.
- prepoznaje slušanje usmjereno na razumijevanje cjelovitog sadržaja teksta
- prepričava slušani tekst
A. 5. 4.	Učenik piše tekstove trodijelne strukture u skladu s temom.
- pripovijeda kronološki nižući događaje povezujući rečenice tako da sljedeća proizlazi iz prethodne
- opisuje
- piše bilješke o temi: u natuknicama navodi podteme razrađujući temu

OSTALI NASTAVNI PREDMETI I MEĐUPREDMETNE TEME

ostali predmeti	Glazbena kultura, Likovna kultura, Tjelesna i zdravstvena kultura, Povijest, Informatika, Tehnička kultura
osr A. 2. 2.	Upravlja emocijama i ponašanjem.
osr A. 2. 3.	Razvija osobne potencijale.
osr B. 2. 1.	Opisuje i uvažava potrebe i osjećaje drugih.
osr B. 2. 2.	Razvija komunikacijske kompetencije.
osr B. 2. 4.	Suradnički uči i radi u timu.

A

1. Učitelj zamoli učenike da se opuste, da zatvore oče i samo slušaju ono što će on govoriti (tehnika **vođena mašta**):

Prekrasan je sunčan dan, a ti se nalaziš u gustoj zelenoj šumi. Osjećaš se ugodno, šećeš po šumi, osluškuješ zvukove i promatraš stabla. Nakon kratke šetnje u daljini ugledaš staru trošnu drvenu kućicu. Znatiželjno joj se približiš i odlučiš ju razgledati. Unutra vidiš stari namještaj, stol i stolice, vrlo siromašnu kuhinju, a u kutu ugledaš stroj. Nikad prije tako nešto nisi vidio i odlučiš ga bolje pogledati. Stroj izgleda poput ormara s mnogo dugmadi. Ugledaš i vrata, otvaraš ih i vidiš samo prazan prostor. Odjednom na vrhu stroja ugledaš natpis na kojemu piše VREMEPLOV. Znatiželjno ga odlučiš isprobati, uđeš unutra i stisneš dugme...

Učitelj napravi stanku, zamoli učenike da otvore oči i podijeli ih u skupine.

Važno je učenicima napomenuti da ne prekidaju vježbu komentarima i otvaranjem očiju te da ju je potrebno raditi u tišini. Osim toga, važno je da stanke tijekom govorenja traju duže kako bi se učenicima omogućilo da uistinu i zamisle ono što im vođenom maštom opisujemo.

Navedena je vođena mašta samo primjer, svakako se okušajte u stvaranju svoje.

Primijenite li vođenu maštu uz prikladnu glazbu, doživljaj će biti bolji.

B

2. Učenici su podijeljeni u skupine. Učitelj svakoj skupini, bez znanja ostalih, dodijeli smjer i cilj kamo putuju – u prošlost ili budućnost. Učenici tada u zadanome vremenu pripremaju improvizaciju, nastavak na vođenu maštu. Trebaju osmisliti u koju su godinu ili razdoblje otputovali, koga su sreli, što su sve vidjeli, kako je izgledao život i je li im se svidjelo.

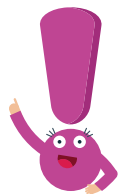
Pripremljene improvizacije se potom gledaju i komentiraju.

Smjernice za vođenje razgovora:

- Što si vidio?
- Koga si sreo?
- U koju si godinu/razdoblje otputovao?
- Po čemu to zaključuješ?
- Kakvo je bilo putovanje?
- Što ti se posebno svidjelo, a što nije?

3. Učenici se zatim podijele u parove, a učitelj im najavi da će u sljedećemu zadatku stvoriti interaktivni muzej s izlošcima iz prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Jedan član para bit će izložak (**kip**), a drugi kustos koji će objašnjavati što je taj izložak bio, što jest ili što će biti. Nakon zadanoga vremena za pripremu, izložci i kustosi smjeste se u učionicu tako da ih se može vidjeti i čuti. **Učitelj u ulozi** bit će posjetitelj muzeja i zastat će kraj svakoga izložka da čuje priču o njemu. Izlaganje će, primjerice, zvučati ovako: *Ovo je disketa. Taj je predmet u svoje vrijeme bio čudo tehnologije i koristio se za pohranu podataka i igrice. Disketa je sadržavala samo 1 ili 2 MB.* Ili: *Ovo je najnoviji Iphone. Ima 100 GB memorije. Jako je brz i sadrži najnovije aplikacije.* Ili pak: *Ovo će biti automobil 2156. godine. Imat će krila i moći će se njime letjeti.*

Parovi mogu izvlačiti unaprijed pripremljene papiriće sa zadanim razdobljem kako bi izložci iz prošlosti, sadašnjosti i budućnosti bili ravnomjerno raspoređeni.

Izložci mogu biti poznate osobe iz toga razdoblja, a ne samo predmeti.

C

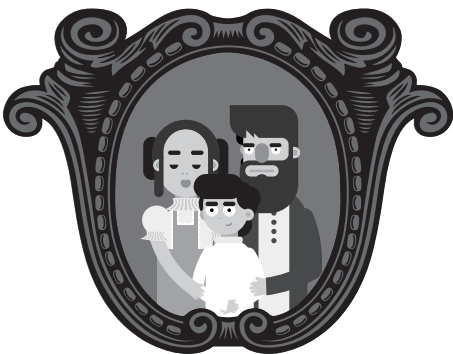
4. Učitelj zadaje pisani rad u tehnici **stranica dnevnika**. Učenici pišu svoj vlastiti dnevnik zamišljajući da je prošlo deset godina. Smjernice za pisanje:

- Gdje i s kime sad živim?
- Čime se bavim i što sam postigao?
- Kako i s kime provodim svoje vrijeme?
- Kako se osjećam?
- Koji me misli zaokupljaju?
- Čemu se najviše radujem i što me ispunjava?
- Što još planiram ostvariti u budućnosti?

5. Prijedlog zadatka za domaću zadaću:

Opiši ponuđene obitelji iz prošlosti, sadašnjosti i budućnosti u tekstu trodjelne strukture. Prijedlog smjernica za pisani rad:

- Kako izgleda njihova svakodnevica?
- Gdje i kako žive?
- Što jedu i piju?
- Čime se bave?
- Kakve škole djeca pohađaju?
- Zašto (ni)su sretni?

TEMATSKA CJELINA: Rječnik, hrvatski jezik, jezik i društvo

Trajanje radionice: dva dvosata

Ključne riječi: jezik, dijalekt, narječje, standardni jezik, materinski jezik, rječnik

Dramske aktivnosti: pozdrav, improvizacija, igra uloga, reklama, učitelj u ulozi

ISHODI

HRVATSKI JEZIK

A. 5. 1.	Učenik govori i razgovara u skladu s interesima, potrebama i iskustvom.
- razgovara radi razmjene informacija
- razgovijetno govori i točno intonira rečenice
A. 5. 2.	Učenik sluša tekst, izdvaja ključne riječi i objašnjava značenje teksta.
- izdvaja ključne riječi i piše kratke bilješke o slušanome tekstu
- objašnjava nepoznate riječi na temelju vođenoga razgovora i s pomoću rječnika
B. 5. 4.	Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta.

- oblikuje uratke u kojima dolazi do izražaja kreativnost, originalnost i stvaralačko mišljenje na temelju jezičnih vještina, aktivnoga rječnika i stečenoga znanja |
| C. 5. 3. | Učenik posjećuje kulturne događaje u fizičkome i virtualnome okružju.

- posjet medijskim kućama (radijske i televizijske postaje, novinske i izdavačke kuće)

- posjet institucijama: knjižnice, muzeji |

OSTALI NASTAVNI PREDMETI I MEĐUPREDMETNE TEME

ostali predmeti	Glazbena kultura, Likovna kultura, Tjelesna i zdravstvena kultura, Geografija
osr A. 2. 3.	Razvija osobne potencijale.
osr B. 2. 1.	Opisuje i uvažava potrebe i osjeća druge.
osr B. 2. 2.	Razvija komunikacijske kompetencije.
osr B. 2. 4.	Suradnički uči i radi u timu.
ikt A. 2. 1.	Učenik prema savjetu odabire odgovarajuću digitalnu tehnologiju za obavljanje zadatka.
ikt A. 2. 2.	Učenik se samostalno koristi njemu poznatim uređajima i programima.
odr C. 2. 2.	Razlikuje osobnu od opće dobrobiti.

PRVI DVOSAT

A

1. Učenci s učiteljem razgovaraju o pozdravima: kako se pozdravljaju prijatelji, kako se pozdravljaju odrasli, kako se pozdravlja s ljudima koje tek upoznajemo... Potaknuti su na razmišljanje jesu li u kojoj drugoj državi ili na filmu/seriji vidjeli drugačiji pozdrav te o tome raspravljaju.

Učenci se potom podijele u parove koji imaju zadatak, i pokretom i zvukom, osmisliti **novi pozdrav**. Nakon kratkoga dogovora učenici pokazuju svoje pozdrave.

B

2. Učitelj podijeli učenike u skupine te im se obrati: *Vi ste upravo postali stanovnici izmišljene nove države o kojoj još nitko ništa ne zna. Vaš je zadatak u skupini osmisliti ime i veličinu svoje države, njezin izgled i položaj na karti svijeta, njezine pokrajine, službeni jezik, materinske jezike i narječja u državi, posebne običaje i hranu.* Učitelj potom te odrednice zapiše kako bi bile dostupne i pregledne te podijeli skupinama papir za izradu plakata o državi.

Učenicima je potrebno osigurati dovoljno vremena za osmišljavanje zamišljene države. Pred kraj učitelj objasni učenicima da svi članovi skupine moraju predstavljati državu, i to iz određene uloge – predsjednika/kralja/vođe te običnoga građanina (**igra uloga**). Uloge učenici biraju sami.

3. Nakon što su učenici završili zadatak, slijedi predstavljanje država koje će se, prema učiteljevoj uputi, održati na *Sajmu turizma 2020. godine*. Svoju državu predstavljaju svi članovi skupine iz različitih uloga (**igra uloga**). Učenici koji slušaju prezentacije mogući su gosti/turisti, koji na kraju mogu postavljati pitanja o državi. Stanovnici države odgovore smišljaju na licu mjesta (tehnika **improvizacija**).

C

4. Učenici ostaju u istim skupinama te im je zadatak izmisliti deset riječi s pripadajućim značenjima iz svoga *novoosmišljenoga* jezika. Nakon toga odabiru riječ koja ima tri smišljena značenja, dva lažna i jedno istinito. Sva tri značenja predstaviti će suučenicima, a oni će pokušati pogoditi pravo značenje.

Prijedlog zadatka za domaću zadaću:

- Napišite u istim skupinama rječnik *svoga* jezika s najmanje 25 riječi i pripadajućih objašnjenja. Važno je učenicima osigurati dovoljno vremena za izradu. Idući se dvosat nastavlja tim zadatkom.

DRUGI DVOSAT

A

1. Dobivši nekoliko knjiga/rječnika na uvid, učenici zajedno s učiteljem ponove što se sve nalazi na koricama knjiga/rječnika. Nakon što osmisle izgled korica *svoga* rječnika, izrađuju/ crtaju ga u poznatim skupinama.

B

2. **Učitelji u ulozi** učenicima najavi da će se toga dana na *Sajmu knjiga* u njihovoj učionici održati predstavljanje rječnika svih *novoosmišljenih* država – zašto su napisani, tko ih je pisao, komu će služiti, tko će ih kupiti, je li bilo zahtjevno pisati rječnik, jesu li u njemu standardnojezične riječi ili dijalekti... Učitelj skupinama zada određeno vrijeme za pripremu predstavljanja koje će održati autori rječnika, stručnjaci jezičnoga područja (**igra uloga**). Nakon kratkih dogovora počinju predstavljanje rječnika.

3. Učenici nakon predstavljanja trebaju u skupinama osmisliti **televizijsku reklamu** za svoj rječnik u kojoj će privući kupce i odgovarajućom cijenom.

Reklamu učenici mogu snimiti i kamerom/mobitelom.

C

4. Učitelj reproducira učenicima manje poznate dijalekte (Hrvatski zvučni atlas; <http://hrvatski-zvucni-atlas.com/popis-govora>) ili pak klingonski te učenici pogađaju je li dijalekt stvaran ili izmišljen. Učenici pokušavaju odgonetnuti tekst ili napisati što misle da znači.

Plakate s državama možete izvjesiti na panoima u učionici, a rječnike izložiti u školskoj knjižnici.

5. Prijedlog zadatka za domaću zadaću:

- Uz pomoć roditelja napiši *Rječnik moje obitelji* koji će sadržavati minimalno petnaest riječi s objašnjenjima.
- Snimi zvučni zapis dijaloga na svome zavičajnom govoru.

TEMATSKA CJELINA: Pripovijedanje, prepričavanje i stvaralačko prepričavanje

Trajanje radionice: šest sati (tri dvosata)

Dramskopedagoška preporuka: S obzirom na to da je tematska cjelina opsežna, može se provoditi i kao višemjesečni razredni projekt koji može završiti malim storytelling festivalom (za roditelje ili prijatelje iz škole).

Ključni pojmovi: stvaralačko oblikovanje, životopis/biografija, elementi fabule, radnja, kompozicija teksta

Dramske aktivnosti: osobina – ime – pokret, kipar i kip, učitelj u ulozi, zamrznuti prizor, unutarnji monolog lika, intervju, oživljeni prizor, jednostavna scenska improvizacija, naracija, kovčeg, tražim skupinu, put pitanja, predmet u vreći

ISHODI

HRVATSKI JEZIK

- A. 5. 1. Učenik govori i razgovara u skladu s interesima, potrebama i iskustvom.
- prepoznaje različite svrhe govorenja: osobna i javna
- pripovijeda kronološki nižući događaje
- opisuje u skladu s jednostavnom strukturom
- razgovijetno govori i točno intonira rečenice
- A. 5. 2. Učenik sluša tekst, izdvaja ključne riječi i objašnjava značenje teksta.

- prepoznaje slušanje usmjereno na razumijevanje cjelovitog sadržaja teksta
- A. 5. 3. Učenik čita tekst, izdvaja ključne riječi i objašnjava značenje teksta.
- A. 5. 4. Učenik piše pripovjedne tekstove trodijelne strukture u skladu s temom.

- pripovijeda kronološki nižući događaje povezujući rečenice tako da sljedeća proizlazi iz prethodne

- piše bilješke o temi: u natuknicama navodi podteme razrađujući temu
- B. 5. 2. Učenik razlikuje temeljna žanrovska obilježja književnoga teksta.
- objašnjava razliku između književnih i ostalih tekstova navodeći primjere
- B. 5. 4. Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta.

- oblikuje uratke u kojima dolazi do izražaja kreativnost, originalnost i stvaralačko mišljenje na temelju jezičnih vještina, aktivnoga rječnika i stečenoga znanja
- C. 5. 1. Učenik razlikuje tiskane medijske tekstove i izdvaja tekstove/sadržaje koji promiču pozitivne vrijednosti.
- uočava uporabu i organizaciju pojedinih sadržajnih i grafičkih elemenata u različitim tiskanim medijskim tekstovima radi prenošenja poruke
- prepoznaje kako se grafičkim elementima (naslov, nadnaslov, podnaslov, fotografija/ilustracija, okvir) oblikuje značenje medijske poruke i stvara željeni učinak na primatelja

OSTALI NASTAVNI PREDMETI I MEĐUPREDMETNE TEME

- ostali predmeti Glazbena kultura, Likovna kultura, Tjelesna i zdravstvena kultura
- osr A. 2. 3. Razvija osobne potencijale.
- osr B. 2. 1. Opisuje i uvažava potrebe i osjećaje drugih.
- osr B. 2. 2. Razvija komunikacijske kompetencije.
- osr B. 2. 4. Suradnički uči i radi u timu.
- pod B. 2. 3. Prepoznaje važnost odgovornoga poduzetništva za rast i razvoj pojedinca i zajednice.
- pod C. 2. 2. Prepoznaje osnovne tržišne odnose / procese razmjene.
- goo B. 2. 2. Sudjeluje u odlučivanju u demokratskoj zajednici.
- ikt A. 2. 1. Učenik prema savjetu odabire odgovarajuću digitalnu tehnologiju za obavljanje zadatka.

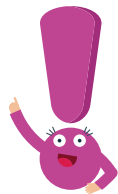
PRVI DVOSAT

A

1. Učenici stoje ukруг. Svaki od njih izgovara svoje ime uz osobinu koja počinje istim glasom kao i ime (npr. *radoznala Rajna, nespretni Nikola, domišljata Dunja...*) te tomu dodaje i jednostavan pokret (**osobina, ime, pokret**). Čitava skupina zajedno će ponoviti svačiju osobinu, ime i pokret. Vježba se tako nastavlja ukруг.

B

2. Učenici se dijele u parove. Jedan je učenik u paru kipar, a drugi materijal za kip (**kipar i kip**). Kipar modelira kip diva prema jednoj od osobina iz prethodnoga zadatka (npr. veseo, gladan, pospani div i sl.). Oblikovanome kipu par zajedno odabire ime koje ga je proslavilo u povijesti divova, a ilustrira njegovu osobinu (npr. Veselinka III., Primavera Pospanovska, Hangrijus Gladni i sl.). Nakon isteka predviđenoga vremena učitelj poziva sve divove da zauzmu svoje položaje, a ostale učenike da razgledaju izložbu divova. Nakon što su ih razgledali, svaki kipar otkriva ime svoga majstorskog uratka. Učenici glasaju za 4 najzanimljivija.

Osobina koju učenici biraju u prethodnim zadacima ne mora biti ona koja ih odlikuje u stvarnosti.

3. Za upoznavanje divova, otkrivanje podataka i širenje spoznaja o njima (stvaralačko oblikovanje) možemo primijeniti tehniku **učitelj u ulozi**. Učitelj u ulozi svoj lik označava rekvizitom (razrednik – kravata, vodič – kišobran, moderator – mikrofon, sudac – čekić).

Evo nekoliko prijedloga:

- MUZEJ DIVOVA. Učitelj u ulozi razrednika vodi svoj razred u muzej divova gdje im kustos/umjetnik govori o svojem kipu. Učitelj i učenici mogu postavljati pitanja.
- TRŽNICA DIVOVA. Učitelj u ulozi vodiča po tržnici. Prijašnji kipari sada postaju trgovci koji učenicima, zainteresiranim kupcima, prodaju svoje divove, hvale ih i naglašavaju njihove prednosti.

- **NOVINARSKA KONFERENCIJA.** Učitelj u ulozi **moderatora** *pressice*. Kipar postaje istraživač koji je otkrio izumrlu vrstu diva, a učenici su novinari koji postavljaju pitanja. Prije postavljanja pitanja svaki se novinar predstavlja iz koje novinske kuće dolazi (npr. Vid Vidić iz Modre laste, Ivan Panić iz Glorije i sl.)
- **SUDNICA.** **Učitelj u ulozi sudca** upravo sudi divu, a prijašnji kipar postaje odvjetnik koji ga brani. Učenici postaju nezadovoljna rulja koja nabraja za što je sve kriv.

Zadatak izvršavaju četiri para, ranije izabrana u muzeju divova.

Prije početka rada učitelj procjenjuje treba li s učenicima kratko porazgovarati o svakoj situaciji i pojmovima kojima će se u zadatku koristiti (muzej, novinska konferencija, sudnica, tržnica) kako bi im bilo lakše improvizirati u dodijeljenim ulogama. Slijedi prijedlog pitanja za muzej:

- Što je muzej?
- Što se tamo nalazi?
- Zašto tamo idemo?
- Tko tamo radi?
- Tko je kustos?
- Što radi kustos?
- Što znači izložak?

Također je bitno da učenicima nisu poznate uloge koje ćete im dodijeliti kako se ne bi unaprijed pripremali i o tome razmišljali, već da svoje uloge saznaju kada dobiju zadatak, odnosno kada ga učitelj iz svoje uloge (razrednika, vodiča, moderatora, sudca) najavi.

Želite li da svi parovi dođu na red, dodajte dramsku tehniku **geste za tuđi govor**.

4. Kipovi divova nalaze se u muzeju. Odaberemo nekoliko divova da nam ispričaju neku priču o sebi. U paru koji smo odabrali jedna osoba je div koji govori, a druga osoba je skrivena iza njega. Vidimo samo njezine ruke provučene ispod pazuha diva koje su gestikulacija divu koji govori (**geste za tuđi govor**). Div započinje svoju priču tako što iz šešira/kutije izvlači papir na kojemu je napisana početna rečenica koju izgovara. Ostatak mora izmisliti sam. Svaki div ima jednu minutu za svoj govor. Primjeri početnih rečenica:

- Sve što o divovima znate, priče su za malu djecu...
- Nas divove nitko ne razumije...
- Danas sam proveo tipičan divovski dan...
- Odat ću vam tajnu što je divovima omiljena hrana...
- Nitko više danas ne stvara modu za divove...

Smjernice za vođenje razgovora:

- Koje si divove upoznao?
- Po čemu se razlikuju, a po čemu su slični?
- Što si sve o divovima saznao, a što bi htio još saznati?
- Koji te je div najviše dojmio? Zašto?
- Zašto ti se (ne) sviđa ovakav način stvaranja lika diva?

5. Prijedlog zadatka za domaću zadaću:

- Ispuni **osobnu iskaznicu** diva koji te najviše dojmio (prilog 1).
- Nacrtaj diva po izboru.
- Nacrtaj **obiteljsko stablo** odabranoga diva (prilog 2) i zapiši odnose koje tvoj div ima s nekoliko odabranih članova obitelji. Potom odredi njegov najkomičniji, najgori i najprisniji odnos. Smisli događaje koji su doveli do takvih odnosa.

DRUGI DVOSAT

A

1. **Ime, osobina, pokret.** Istom vježbom započeo je prethodni dvosat. Ova se vježba razlikuje po tome što, umjesto svoga imena, učenici biraju ime i osobinu diva kojega su osmislili za domaću zadaću (osobna iskaznica). Imenu i osobini učenici trebaju pridodati i kretnju tipičnu za svoga diva. Svaki učenik pokazuje, a ostali učenici ponavljaju.

Ako ste spremni za **improvizaciju**, predlažemo da nakon čitanja svih životopisa divova u dogovoru s učenicima odaberete jednu za nastavak sata.

2. Učitelj bira životopis diva koji mu najviše odgovara za nastavak rada te ponovi detalje priče koje smo čuli.

Ako učenici nemaju pripremljene životopise o divovima, jedna se može osmisliti pomoću igre **nasreću – na nesreću**. U igri učenici sjede ukруг, a učitelj započinje: *Bio jednom jedan div koji je više od svega volio ležati na toplom suncu i slušati ptičji pjev.* Učenik koji prvi nastavlja smišljati započinje ju izrazom *Nasreću...*, a onaj sljedeći *Na nesreću...* i tako naizmjenice ukруг.

3. Učitelj nagovijesti da je upravo taj div jednoga dana odlučio otići na putovanje.

Naracija: *Jednoga dana div je odlučio otići na putovanje. Sanjario je o dalekim zemljama, nepoznatim krajolicima, vijugavim rijekama i nebeskim svodom s tisuću ustreptalih zvijezda. Čeznuo je za svim onim nepoznatim što ga je čekalo negdje daleko od kućnoga praga. Odlučio je da će svakoga dana slijediti smjer prve ptice koju ugleda. Nije mario za to koliko će putovanje trajati ni kamo će ga odvesti. Znao je samo da mora na to putovanje krenuti već danas. Stoga je spakirao svoj kovčeg, zaključao vrata svoga doma i pogledom tražio ptičji let koji će mu odrediti smjer prvih koraka.*

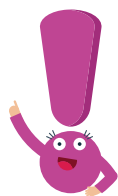
4. Učitelj pozove učenike da u divov **kovčeg** (veliki kvadrat ocrtan pik-vrpcom na podu) sprema sve one predmete za koje misle da će mu iz bilo kojega razloga biti potrebni. To će napraviti tako da *uđu* u kovčeg, izgovore koji su predmet spremili i zašto ga div treba. Primjer: *Ja sam boca vode i trebat ću divu ako putem ožedni.*, *Ja sam šareni kišobran i trebat ću divu da ga zaštitim od tmurnih misli i najezde tvrdoglavosti koju može sresti putem...*

5. Učitelj dijeli tekst s dijelovima pripovijetke *Sebični div* Oscara Wildea. Učenici čitaju tekst.

6. Učenici se dijele u skupine od pet članova, no mogu se podijeliti i tehnikom **tražim skupinu** ako ovom aktivnošću započinje sat: dok se učenici slobodno kreću prostorom, učitelj zadaje kriterije pripadanja skupini, primjerice, neka skupinu čine svi koji imaju dugu/kratku kosu, svi koji na sebi nose nešto zeleno/plavo/crno, svi koji vole pse/mačke i sl.

7. Učitelj skupinama dijeli papir na kojemu su napisani elementi fabule: uvod, zaplet, vrhunac i rasplet. Skupina piše naslov svakomu kompozicijskom dijelu kako bi što jasnije postavili slike u sljedećemu zadatku (npr. djeca se veselo igraju u dvorištu, dolazak razjarenog diva i sl.).

8. Učitelj učenicima zadaje da uz pomoć četiriju **zamrznutih slika** prikažu priču o sebičnom divu. Svaka skupina pripremit će niz slika koje se izmjenjuju redosljedom napisanom na papiru (uvod, zaplet, vrhunac, rasplet) i na taj način sažeto prikazati radnju priče. Učitelj će trenutak izmjene slika označiti dvostrukim pljeskom dlanova. Svaka od **zamrznutih slika** može se odmrznuti, pokrenuti te time dočarati atmosferu i likove na slici.

Likovi moraju biti dosljedni u prikazivanju uloga (npr. ako je u jednoj slici osoba div, mora biti i na svim ostalim u kojima se div pojavljuje). Učenici mogu, osim likova i predmeta, utjeloviti biljke, životinje i prirodne pojave.

Za one vještije zamrznuti prizor može postati kratka **igrana improvizacija**.

Smjernice za vođenje razgovora s učenicima koji gledaju:

- Što je prikazano u ovoj slici?
- Tko su likovi u slici?
- Što radi pojedini lik?
- Kakva je atmosfera dočarana u slici?
- Navedi koji događaj iz priče prepoznaješ.

Kako bi pomogao učenicima odgonetnuti prikazane likove i događaje na slici, učitelj može zaustavljati slike primjenom dviju dramskih tehnika:

unutarnjim monologom likova - lagani dodir dlana na rame osobe iz zamrznutoga prizora kao znak kojim učitelj traži od učenika da naglas iskaže svoje misli iz uloge koju predstavlja **intervjuom** - kratka pitanja koja učitelj postavlja liku na slici (npr. Tko si ti? Zašto plačeš? Što upravo radiš?), a on odgovara iz vlastite perspektive.

9. Učitelj odabire skupinu koja će prikazati slijed slika i četvero učenika koji će biti **vanjski komentatori**. Svaki učenik pred sobom gleda jednu sliku i navodi mjesta, likove, radnje, pojave koje vidi na zamrznutom prizoru. Svoj navod učenik započinje riječima: *Na ovoj slici vidim...*

10. Učitelj odabire skupinu koja će prikazati slijed od četiri slike i četvero učenika koji stoje nasuprot slici te iz pozicije vanjskih pripovjedača pripovijedaju o slikama koje vide. Svaki učenik opisuje samo jednu sliku dok suučenici slušaju zatvorenih očiju.

Učenicima koji opisuju slike može se zadati dodatni zadatak – opisati slike koje pred sobom vide na različite načine:

- kao da pripovijedaju bajku/priču strave i užasa
- kao da su komentatori nogometne utakmice / meča stolnog tenisa
- kao da izgovaraju recept za kolač apsolutnim početnicima u kuhanju
- kao da čitaju vremensku prognozu
- standardnim govorom / mjesnim govorom / narječjem / razgovornim jezikom

Smjernice za vođenje razgovora:

- O čemu je riječ u priči?
- Tko su glavni likovi?
- Koju sliku iz priče možeš prizvati u sjećanje?
- Što ti je bilo najzanimljivije u priči? Zašto?
- Je li tekst bio zanimljiviji dok si ga čitao ili gledao? Obrazloži.
- Sažeto prepričaj pročitani tekst.

TREĆI DVOSAT

A

1. Razred je podijeljen u dvije natjecateljske skupine koje stoje u dva reda jedan nasuprot drugomu. Ispred njih se nalazi **put pitanja**, sastavljen od papirića s različitim pitanjima razasutima po podu i vezanima za priču *Sebični div*. Pitanja su okrenuta nadolje. Skakućući na desnoj nozi, na znak za početak igre, natjecatelji istodobno pokušavaju što brže doći do pitanja i uzeti ona na koja znaju odgovor. Ako ne znaju odgovor, ostavljaju pitanja na podu dajući tako nekome drugom priliku da odgovori na pitanje. Nakon što su pokupljena sva pitanja s puta, učenici se vraćaju u svoje skupine. Pobjednik je skupina koja je skupila više papira, odnosno zna točno odgovoriti na više pitanja. Slijedi razgovor o priči uz odgovaranje na pitanja naglas.

2. Razred je podijeljen u skupine od pet učenika. Učitelj donosi kovčeg prepun raznolikih predmeta (u ovom se dijelu može iskoristiti i dramska igra **predmet u vreći** u kojoj učenici nasumično izvlače neobične predmete iz vreće). Učenici dolaze do kovčega, pažljivo promatraju predmete i odabiru jedan koji ih je nečim privukao. Učitelj zadaje zadatak **stvaralačkog prepričavanja** tako da će prva polovica razreda stvaralački izmijeniti početak priče (prilog 4), a druga kraj priče (prilog 5). Učitelj na papiru dijeli kratke smjernice svakoj skupini. Svaki učenik u skupini individualno smišlja priču potaknut odabranim predmetom.

3. Svaki učenik u minuti predstavlja svoju priču suučenicima u skupini.

4. Svaka skupina izabere najzanimljiviju priču koju će podijeliti s ostatkom razreda.

5. Nakon što još jednom ponovi priču, učenik sjeda na **vrući stolac** u sredini kruga. Ostali učenici u zadanim skupinama (djeca koja su se igrala u vrtu, seljani koji su promatrali događaj, Vijeće divova, prijatelji iz djetinjstva) razgovaraju o Divu i događajima koji su se odvijali proteklih dana. Nakon kratkoga razgovora u svojim skupinama učenici iz dodijeljenih uloga postavljaju pitanja liku/divu koji sjedi na vrućem stolcu.

6. Učitelj dijeli sudionike u dvije skupine imajući na umu da su ravnomjerno raspoređeni oni koji su radili na izmjeni početka i kraja priče. Zadatak je da izaberu elemente i napišu novu priču o sebičnom divu poštujući trodijelnu strukturu teksta, odnosno kompoziciju teksta (uvod, središnji dio i kraj). Tekst mogu pisati iz perspektive diva, djeteta iz vrta, suseljana koji su svjedočili događajima ili čuli za događaje.

7. Učitelj svakoj skupini zadaje zadatak da napisani tekst postavi u četiri **zamrznute slike** koje se mogu nakratko pokrenuti.

Nadogradnja ove aktivnosti moguća je na nekoliko načina:

- učenik kao pripovjedač povezuje slike
- svakom se liku može dodijeliti glas/rečenica koju izgovara kada se prizor pokrene
- pored skupine koja prikazuje zamrznutim slikama svoju priču može stajati skupina koja onomatopejski ozvučuje slike

Smjernice za vođenje razgovora:

- Po čemu je doživljaj teksta koji si na početku sata čitao sada drugačiji?
- Usporedi svoje sadašnje mišljenje o divu s onim koje si imao na početku sata. Obrazloži.
- Kako ti se svidio ovakav način oblikovanja lika diva?
- Zašto je bilo zahtjevno/jednostavno smisliti toliko detalja iz njegova života?
- U izvornoj priči Oscara Wildea možeš pročitati što se uistinu dogodilo divu.

8. Prijedlog zadatka za domaću zadaću:

- Napiši stranicu dnevnika s vremenskim odmakom od pet godina poslije događaja.

- Napiši pismo divu i objasni mu razloge zašto ga želiš upoznati, predloži mjesto susreta i aktivnosti koje bi radili kako bi proveli zabavno poslijepodne.

- U obliku policijskog zapisnika opiši diva kao glavnoga osumnjičenika, osobu koju treba privesti zbog detaljnijeg ispitivanja u vezi s ponovno otvorenim slučajem *Ukradeno proljeće*.

D

1. Prilog

Nastavni listić - Osobna iskaznica diva

2. Prilog

Nastavni listić - Divovo obiteljsko stablo

3. Prilog

Nastavni listić - Sebični div, Oscar Wilde

4. Prilog

Nastavni listić - Početak priče

5. Prilog

Nastavni listić - Kraj priče

Osobna iskaznica diva

DIVOVSKO IME:

DOB:

IZGLED:

MJESTO U KOJEM ŽIVI:

KAKO PROVODI DANE:

NJEGOVA/NJEZINA SPECIJALNOST:

DOGAĐAJ PO KOJEM JE POZNAT/POZNATA U SVIJETU DIVOVA:

VOLI:

NE VOLI:

OSOBINE DIVA:

SKRIVENA ŽELJA KOJU NIKADA NIKOME NIJE IZREKAO/IZREKLA:

Divovo obiteljsko stablo

SEBIČNI DIV

Oscar Wilde

Svaki dan poslijepodne, kad su se vraćala iz škole, odlazila su djeca i igrala se u Divovu vrtu.

Bio je to velik, lijep vrt, s mekom, zelenom travom i prekrasnim cvijećem. Ptice su sjedile na drveću i tako slatko pjevale da su djeca zastajala u igri i slušala ih. – Što smo mi sretni ovdje! – dovikivala su jedno drugome.

Jednoga se dana vratio Div. Bio je u pohodu kod svog prijatelja. Kad je proteklo sedam godina, odlučio je vratiti se u svoj dvor. Kad je stigao, zateče djecu kako se igraju u vrtu.

– Što vi tu radite? – zavikne im jako otresitim glasom i djeca pobjegnu.

– To je moj vrt! – reče Div – a ja ne dopuštam nikome igrati se u mojem vrtu osim mene samoga.

Tako je digao uokolo visok zid i stavio ploču s opomenom: PREKRŠITELJI BIT ĆE KAŽNJENI!!! Bio je on jako sebičan Div.

Sirota se djeca nisu sada imala gdje igrati. Pokušali su se igrati na cesti, ali cesta je bila vrlo prašna i puna tvrda kamenja, a to im se nije mililo.

Onda svanulo proljeće i sav se kraj prekrilo sitnim cvijećem i sitnim pticama. Jedino je u vrtu Sebičnoga Diva bila je zima. Ptice nisu željele pjevati u vrtu kad u njem nema djece, a drveće je zaboravilo cvasti. Jednom provirio iz trave krasan cvijet, ali kad je opazio ploču s opomenom, rastužio se zbog djece i opet šmugnuo natrag u zemlju te zaspao. Jedini kojima je prijalo bili su snijeg i mraz. – Proljeće je zaboravilo na ovaj vrt – klicali su – mi ćemo sami živjeti ovdje cijele godine!

Snijeg je prekrilo travu svojim bijelim pokrovom, a Mraz posebribo sve drveće. Onda pozvaše Vjetar Sjevernjak da se nastani s njima. Za njim je došla i Tuča. Svakoga je dana tri sata štropotala po krovu dvorca, sve dok nije porazbijala većinu crepova, a zatim je oblijetala oko vrta koliko god je brzo mogla.

– Ne shvaćam zašto Proljeće ovako kasni – reče Sebični Div sjedeći pokraj prozora i gledajući u svoj hladni bijeli vrt. – Nadam se da će se vrijeme promijeniti.

Ali Proljeće više nije došlo, a ni Ljeto. Jesen je svakom vrtu dala zlatni plod, ali Divovu vrtu nije dala nijedan. On je previše sebičan – govorila je jesen.

I tako su ondje stalno bili Zima, i Sjeverni Vjetar, i Tuča, i Mraz, i Snijeg je plesao između stabala.

Jednoga jutra Div je budan ležao u postelji kad je začuo neku ljupku glazbu. Zazvučala je tako slatko u njegovim ušima da je pomislio kako tuda prolaze kraljevi glazbenici. A, ustvari, to je samo mala konopljarka pjevala pod prozorom, ali on već odavno nije čuo ptičju pjesmu u svome vrtu, tako da mu se učinilo najljepšom glazbom na svijetu. Tada je Tuča prestala plesati iznad njegove glave, a Sjeverni vjetar urlati, i prekrasan miris dopro je do njega kroz otvoren prozor.

– Čini se da je napokon stiglo Proljeće – rekao je Div te skočio iz postelje i pogledao kroz prozor.

Što je vidio?

Vidio je najljepši prizor.

Kroz malu rupu u zidu ušuljala se djeca i sjede na granama drveća. Na svakom drvetu sjedilo je malo dijete. A drveće se toliko razveselilo što su mu se vratila djeca da se osulo cvijećem te milo se razmahalo granama iznad dječjih glava. Ptice lete i cvrkuću blaženo, a cvijeće izviruje iz zelene trave i smije se. Kada su ugledali diva, djeca pobješkoše, a u vrtu ponovno zavlada zima. Div shvati da je pogriješio, sruši maljem zid i pusti djecu da se igraju u njegovu dvorištu. Proljeće se vratilo, a vrt zazelenio.

Početak priče

Skupina stvaralački interwenira u dijelu teksta koji počinje rečenicom:

Jednog dana vratio se div.

Učenici u dvije skupine, ali svatko pojedinačno, rade na izmjeni tog dijela priče.

Predmet koji ste odabrali pripada divovu prijatelju/prijateljici.

- Tko je on/ona? Kako se zove?
- Gdje živi? Kako izgleda?
- Kakva mu je narav?
- Što o njemu znamo?
- Zašto ga div nikome ne spominje?
- Gdje su se upoznali?
- Što znaš o događaju koji je obilježen predmetom koji držiš u ruci?

Predmet koji ste odabrali u sebi nosi tajnu koja je diva zadržala na putovanju sedam godina te ga je učinila sebičnim.

- Koja je to tajna?
- Tko tu tajnu može znati?
- Zašto je div od svih skriva?
- Zašto je u divu nestalo dobrote?
- Što se tijekom tih sedam godina divu događalo na putovanju?
- Kako to da ti imaš predmet koji div dobro čuva i nikome ne pokazuje?

Kraj priče

Grupa stvaralački intervenira u dijelu teksta koji počinje rečenicom:

Jednoga jutra div je budan ležao u postelji.

Dvije skupine rade na izmjeni tog dijela priče.

Predmet koji ste odabrali ima neku vrstu magične moći, a nalazi se u kovčegu ispod prozora. Dok je ležao u postelji, div je promatrao kovčeg koji je donio s putovanja. Sedam dugih godina nije ga otvarao. Sve do danas.

- Kakvu moć ima predmet koji držiš u rukama?
- Što ona omogućava? Po čemu je posebna?
- Zašto se div nije dosad njome koristio?
- Što će se dogoditi, prema proročanstvu, osobi koja upotrijebi predmet?
- Kako je taj predmet izmijenio divov život?

Predmet koji ste odabrali netko je divu bacio kroz prozor nedugo nakon što je čuo prekrasan ptičji pjev.

- Tko je bacio predmet? Zašto?
- Kako je div reagirao kada je ugledao predmet?
- Odakle je divu taj predmet poznat?
- Div može taj predmet učiniti nagradom ili kaznom. Objasni.
- Kako je taj predmet izmijenio divov život?

TEMATSKA CJELINA: Imenice

Trajanje radionice: dvosat

Dramskopedagoška preporuka: Radionica je prikladna za sat obrade novoga gradiva.

Ključne riječi: imenice, bića, stvari, pojave, opće i vlastite imenice

Dramske aktivnosti: ljetna kiša, zagonetni kišobran, preobrazba predmeta u zraku, impro, televizijski prilog

ISHODI

HRVATSKI JEZIK

A. 5. 1.	Učenik govori i razgovara u skladu s interesima, potrebama i iskustvom.
- razgovijetno govori i točno intonira rečenice
- primjenjuje različite govorne činove
- razgovara radi razmjene informacija
A. 5. 2.	Učenik sluša tekst, izdvaja ključne riječi i objašnjava značenje teksta.
- prepoznaje slušanje usmjereno na razumijevanje cjelovitog sadržaja teksta
A. 5. 4.	Učenik piše pripovjedne tekstove trodijelne strukture u skladu s temom.
- piše bilješke o temi: u natuknicama navodi podteme razrađujući temu
- piše u skladu s usvojenim gramatičkim i pravopisnim pravilima

OSTALI NASTAVNI PREDMETI I MEĐUPREDMETNE TEME

ostali predmeti	Glazbena kultura, Likovna kultura, Tjelesna i zdravstvena kultura, Geografija, Priroda, Povijest
osr A. 2. 3.	Razvija osobne potencijale.
osr B. 2. 4.	Suradnički uči i radi u timu.
goo B. 2. 2.	Sudjeluje u odlučivanju u demokratskoj zajednici.
ikt A. 2. 1.	Učenik prema savjetu odabire odgovarajuću digitalnu tehnologiju za obavljanje zadatka.
ikt A. 2. 2.	Učenik se samostalno koristi njemu poznatim uređajima i programima.

1. Učenici stoje ukруг. Učitelj daje upute za izvođenje zvučne vježbe pod nazivom **ljetna kiša (tropska kiša)**, u kojoj se zvuk i ugođaj ljetne kiše dočaravaju četirima različitim zvukovima koji se jedan po jedan lančano prenose ukруг unaprijed dogovorenim redosljedom. Način stvaranja zvukova i njihov redosljed (trljanje dlana o dlan, pucketanje prstima, naizmjenično tapšanje lijeve i desne potkoljenice, topotanje nogama o pod) učitelj pokazuje prije početka vježbe. Radi intenzivnijega doživljaja vježba se izvodi zatvorenih očiju, u tišini, bez razgovora i kretanja.
2. Učenici sjede ukруг spremni za sljedeću igru imaginacije **zagonetni kišobran**. U sredini kruga je kišobran ili obična palica. Učenici jedan po jedan dolaze u sredinu kruga sa zadatkom da *upotrijebe* predmet na drugačiji način i time ga zapravo pretvaraju u nešto drugo (npr. u četkicu za zube, teniski reket, mikrofون, štap za hodanje, kost i sl.). Učenik mimoski prikazuje zamišljeni predmet, a ostatak razreda pogađa o kojemu je predmetu riječ. Svaki učenik dolazi na red. Učitelj zadaje različite kategorije u kojima učenici smišljaju ili pogađaju (zanimanje, životinja, instrument, godišnje doba i sl.). U ovoj igri u kategoriji ne mora biti predmet, već biće kojemu predmet pripada (npr. dječak, tenisač, pjevač, starac, pas i sl.).
3. Podijeljeni u parove učenici sjede jedan nasuprot drugomu. Jedan od njih u rukama ima zamišljenu stvar koju mimoski upotrebljava (npr. četkicu kojom pere zube, češalj kojim se češlja, mikrofون na koji pjeva, šalicu iz koje pije čaj, kaput koji oblači jer mu je zima...). Nakon mimske upotrebe predmeta prvi učenik para dobacuje ga drugomu (**dobacivanje zamišljenim predmetom**), a predmet se u zraku preoblikuje u neki drugi. Učenik kojemu je zamišljeni predmet dobačen smišlja u što se preoblikovao i to jasno prikazuje drugačijom **mimskom** uporabom *svoga* predmeta. Vježba se izvodi u tišini, ne imenujući predmete koje su učenici zamislili. Nakon vježbe učitelj ispituje učenike kojih su se sve predmeta domislili.
4. Učitelj razgovara s učenicima o izvedenim vježbama želeći otkriti kako su se osjećali dok su ih provodili. Zajednički definiraju pojam imenice.

Smjernice za vođenje razgovora:

- Kako su vam se svidjele vježbe? Koja vas se posebno dojmila? Zašto?
- Kakav je osjećaj imati zatvorene oči i samo slušati? Što ste sve čuli?
- Je li bilo teško smisliti neki predmet ili pogoditi o kojim je predmetima riječ?
- Koliko ste predmeta uspjeli smisliti?
- Kako nazivamo riječi koje imenuju bića, stvari i pojave?

B

5. Učitelj dijeli razred u dvije skupine i najavljuje da će svaka skupina izgraditi svoj grad iz snova. Svaka skupina ima zadatak svojim tijelima prikazati grad u kojem postoje bića, stvari i pojave. Učitelj učenicima zadaje smjernice:

- Kakav je tvoj grad (veliko frenetično mjesto, mali grad kraj mora i sl.)?
- Kojim se prijevoznim sredstvima ljudi služe?
- Koje građevine i spomenike vidiš?
- Kakvo je ozračje u tvojemu gradu?
- Što rade ljudi na tvojoj slici?
- Koje zvukove čuješ?
- Kakvi mirisi do tebe dopiru?
- Kakvo je vrijeme?
- Koje životinje vidiš?

Svaka skupina svojim tijelima oblikuje **zamrznuti prizor** svoga grada. Učenicima treba napomenuti da je cilj aktivnosti da budu što maštovitiji u traženju odgovarajućega položaja tijela ili radnje koje obavljaju. Grad se na trenutak može odmrznuti, pokrenuti i ozvučiti. Učenici druge skupine promatraju **zamrznuti prizor** i ispunjavaju upitnik (prilog 1) koji su dobili s ciljem da popišu sve radnje koje se u gradu odvijaju te da objasne zašto tako misle.

C

6. Učitelj poziva predstavnike skupina da, pazeći na pravopisna pravila, napišu na ploču ime svoga grada. Zatim upisuju u tablicu vlastite i opće imenice u jednini i množini (nastavni listić). Učitelj proziva učenike da imenice u jednini preoblikuju u množinu te ih sklanjaju po padežima.

7. Učitelj učenicima zadaje zadatak da naprave kratak **videozapis** koji će poslati u *Svemirski inventar ljudskog vremena* na trajnu pohranu. Tako će se na primjeru jedne mikrosredine (opisanoga grada) trajno pohraniti slika svijeta našega vremena. Taj će zadatak učenici odraditi na temelju podataka koje su prethodno upisali u svoje upitnike i uz pomoć smjernica za izradu videosnimke:

- Predstavi grad i objasni zašto se baš tako zove.
- Što ljudi u tom gradu rade, čime se bave, od čega žive?
- Intervjuiraj neku osobu iz tog grada. Tko je ta osoba?
- Predstavi što ljudi u tom gradu jedu, kako provode vrijeme, kakve su vremenske prilike, koji se praznici u tom gradu slave i sl.
- Koja pjesma je hit koji je obilježio ovu godinu? Napiši song.
- Koji se najvažniji događaj obilježio u ovome gradu ove godine?

D

PRILOZI

Nastavni listić

TEMATSKA CJELINA: Sklonidba imenica

Trajanje radionice: dvosat

Dramskopedagoška preporuka: Radionica je prikladna za sat obrade novoga gradiva.

Ključne riječi: imenice, bića, stvari, pojave, opće i vlastite imenice

Dramske aktivnosti: šveljina mačka, impro, koreografija, stilski obojen napjev

ISHODI

HRVATSKI JEZIK

A. 5. 1.	Učenik govori i razgovara u skladu s interesima, potrebama i iskustvom. - razgovijetno govori i točno intonira rečenice - primjenjuje različite govorne činove - razgovara radi razmjene informacija
A. 5. 2.	Učenik sluša tekst, izdvaja ključne riječi i objašnjava značenje teksta. - prepoznaje slušanje usmjereno na razumijevanje cjelovitog sadržaja teksta
A. 5. 5.	Učenik oblikuje tekst i primjenjuje znanja o promjenjivim i nepromjenjivim riječima na oglednim i čestim primjerima. - uočava padeže kao različite oblike iste riječi na čestim i oglednim primjerima

OSTALI NASTAVNI PREDMETI I MEĐUPREDMETNE TEME

ostali predmeti	Glazbena kultura, Likovna kultura, Tjelesna i zdravstvena kultura, Geografija, Priroda, Povijest
osr A. 2. 3.	Razvija osobne potencijale.
osr B. 2. 4.	Suradnički uči i radi u timu.
goo B. 2. 2.	Sudjeluje u odlučivanju u demokratskoj zajednici.

A

1. Učenici stoje ukруг. Učitelj započinje igru **šveljina mačka** ritmičnim pljeskom i navođenjem pridjeva na, primjerice, slovo A (*Šveljina mačka je atraktivna*). Svaki sljedeći učenik ponavlja početak rečenice, ali navodi novi pridjev s početnim slovom A (*Šveljina mačka je alergična.*, *Šveljina mačka je antipatična...*) te također rečenicu popratni dvostrukim pljeskom. Rečenice s pridjevima na zadano slovo *putuju* ukруг dok se jedan od učenika ne zabuni u pljesku ili se ne može sjetiti pridjeva na zadano slovo. Tada učenik ispada i zadaje se novo slovo.

2. Učitelj dijeli razred u četiri skupine. Svaka skupina ima zadatak napisati na papiriće po dvije imenice u svakoj od sedam zadanih kategorija (osobe, naseljena mjesta, rijeke i gore, životinje, prirodne pojave, prijevozna sredstva i neobični predmeti koji stanu u džep). Učenici ubacuju papiriće s napisanim prijedlozima u sedam kutija na kojima su nazivi kategorija. Pišući nazive, učenici paze da pravilno primjenjuju pravila o pisanju velikoga i maloga početnoga slova.

B

Tko ste vi

3. **Impro vježba.** Učenici se dijele u parove. Prije no što dobiju zadatak, iz kutija vade riječ koju moraju u razgovoru koji slijedi pokušati deklinirati u što više padeža. Riječ koju je par izabrao nepoznata je ostatku razreda. Razred će kasnije pokušati otkriti koju je riječ par izvukao. Učitelj postavlja dva stolca i situaciju u kojoj se dvoje ljudi susreću, a čiji razgovor slušamo.

Prijedlozi za situacije u kojima se likovi nalaze:

- a. Osobe A i B obiteljski su povezane. U nekom prijevoznome sredstvu putuju egzotičnim krajolikom. Zatekla ih je prirodna neka pojava i gomila gladnih životinja.
- b. Osobe A i B upravo su se upoznale. Kupile su kartu u istome prijevoznom sredstvu i njime kreću na put oko svijeta. Prijevozno sredstvo se pokvarilo, a novaca više nemaju. Može ih spasiti predmet koji nose u džepu.
- c. Osoba A je vozač taksija. Osoba B je mladić/djevojka koji/koja ima snažnu zubobolju, u ruci drži ogroman sladoled kojim ublažava bol i koji se počinje naglo topiti. Na cesti je gužva. Pomaže samo razgovor o omiljenim životinjama i neobičnim gradovima koje želi posjetiti.
- d. Frizerski salon. Osoba A je frizer, a osoba B klijent. Frizer ne prestaje pričati o prirodnoj pojavi o kojoj zna pregršt zanimljivih priča i za koje ga vežu brojne uspomene. Klijent pokušava započeti priče o drugim temama, npr. prijevoznom sredstvu koje je kupio nakon godina štednje i odricanja te o gradu u koji želi tim prijevoznim sredstvom otputovati.

4. Razred iznosi svoje ideje o tome koje su riječi izabirali, često ih izgovarali i sklanjali. Svaku od navedenih riječi još jednom zajedno sklanjaju na ploči te ispravljaju moguće pogreške.
5. Na ploči je napisano osam riječi. Skupine moraju od zadanih riječi napisati pjesmu/stih koji će **popratiti zvukom i koreografijom** te ga prikazuju ostatku razreda.

Prijedlog dramskih tehnika za vrednovanje, samovrednovanje i vršnjačko vrednovanje rada

4

Dijagonala stavova dramska je tehnika kojom se lako i zorno mogu prikazati učenički stavovi. U prostoru se povuče ili zamisli dijagonala. Učenici zauzimaju mjesto na zamišljenoj dijagonali u skladu sa svojim stavom. Primjerice, ako želimo da učenici samovrednuju svoje sudjelovanje na satu, zamolit ćemo ih da na jedan kraj dijagonale stanu oni koji su u potpunosti zadovoljni svojom aktivnošću, a na drugi oni koji nisu zadovoljni. U sredini se nalaze učenici koji nisu ni nezadovoljni ni zadovoljni. Važno je napomenuti da nije svejedno kako učenici stoje – mogu se po zamišljenoj dijagonali svrstavati jedan pored drugoga, ali i jedan iza drugoga. Osim samovrednovanja i vršnjačkoga vrednovanja, zalaganja i doprinosa radu, učenici mogu vrednovati i svoje razumijevanje gradiva, izražavati stavove o različitim temama i sl.

Minutu, molim! dramska je tehnika u kojoj učenik sjeda na stolac okrenut prema ostalim učenicima i govori o zadanoj temi jednu minutu. Teme mogu biti šaljive, ali i povezane s gradivom. Primjerice, učenik može dobiti zadatak da govori jednu minutu o rečenici. Vrijeme trajanja govora može se prilagođavati s obzirom na dob učenika i na njihovo iskustvo vezano za primjenu ove tehnike. Učenici se ovom tehnikom mogu i samovrednovati, dakle govoriti minutu o svome učinku na satu, bilo individualno, bilo u skupini (što je radio dobro, čime je zadovoljan, a u čemu može biti bolji, što ga je ometalo, a što posebno poticalo na rad, na čemu još želi raditi i sl.)

Vjetar puše dramska je tehnika koja se može primijeniti za samovrednovanje rada na satu u skupini. Učenici sjede ukруг. Učitelj stoji izvan kruga i, primjerice, glasno izgovara: *Vjetar puše za sve koji odmah započinjū s radom., Vjetar puše za sve koji poštuju upute za rad., Vjetar puše za sve koji su se trudili prevladati teškoće tijekom rada...* Učenici na koje se odnosi izgovorena tvrdnja, ustaju i zamijene se za mjesta.

Ritam-mašina je dramska tehnika koja se može primijeniti za vrednovanje procesa rada, ozračja na satu, vlastitoga odnosa prema radu, uključivanje u aktivnosti, zainteresiranosti za temu i sl. Učenik izlazi pred skupinu i pokretom, zvukom, riječju, rečenicom i usklikom izražava svoj odnos i osjećaje prema onome što se vrednuje.

Zamrznuta slika dramska je tehnika kojom učenici mogu vrednovati skupni rad. U skupini u kojoj su radili zadatak prvo naprave zamrznutu sliku savršenoga, zatim neuspješnoga i, na kraju, vlastitoga skupnog rada.

Popis literature

- Družijanić-Hajdarević, Ela; Greblički-Micilinić, Diana; Matošević, Krunoslav i Romić, Zrinka. 2019. *Hrvatski za 5*. Profil Klett. Zagreb.
- *Hrvatske usmene priče*. 1997. Ur. Zalar, Ivo. Hena com. Zagreb.
- *Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije*. 2019. MZO. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_215.html (pristupljeno 16. veljače 2020.)
- Wilde, Oscar. 2000. *Sebični div*. Kašmir promet. Zagreb.

Prijedlog dramskopedagoške literature (za artikulaciju nastave)

- Boal, Augusto. 2009. *Igre za glumce i ne-glumce*. HCDO – Pili-promet d. o. o. Zagreb.
- Čubrilo, Snježana; Krušić, Vladimir i Rimac Jurinović, Maša. (Ur.). 2017. *Odgoj za građanstvo, odgoj za život. Priručnik aktivnih metoda za građanski odgoj i obrazovanje s primjerima dobre prakse*. Školska knjiga - Hrvatski centar za dramski odgoj. Zagreb. Dostupno na <http://www.hcdo.hr/predstavljen-prirucnik-odgoj-za-gradanstvo-odgoj-za-zivot/> i <https://www.skolskiportal.hr/clanak/7151-odgoj-za-gradanstvo-odgoj-za-zivot/>.
- Fileš, Gordana i sur. 2008. *Zamisli, doživi, izrazi! Dramske metode u nastavi hrvatskoga jezika*. HCDO - Pili-promet d. o. o. Zagreb.
- Gruić, Iva. 2002. *Prolaz u zamišljeni svijet. Procesna drama ili drama u nastajanju. Priručnik za odgajatelje, učitelje, nastavnike i sve one koji se bave dramskim radom s djecom i mladima*. Golden marketing. Zagreb.
- Gruić, Iva. 2014. Žive slike u dramskom odgoju. *Kazalište 59/60*. 70-76.

- Gruić, Iva; Vignjević, Jelena i Rimac Jurinović, Maša. 2018. Kazališna/dramska umjetnost u odgojno obrazovnom procesu – prijedlog klasifikacije i pojmovnika. *Višejezičnost i višekulturalnost kao izazov u obrazovanju danas i sutra. Zbornik radova 11. Međunarodnoga balkanskog kongresa obrazovanja i znanosti* Budućnost obrazovanja i obrazovanje za budućnost. Ur. Petravić, Ana; Šenjug, Ana. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Krušić, Vladimir. 2014. Opće paradigme moderne dramske pedagogije. *Dramski odgoj* 14/18. 16–25.
- Ladika, Zvezdana. 1970. *Dijete i scenska umjetnost*. Školska knjiga. Zagreb.
- Lekić, Ksenija i sur. 2007. *Igram se, a učim! Dramski postupci u razrednoj nastavi*. HCDO - Pili-promet d. o. o. Zagreb.